Lodzer Tageblat № 240

Opłata pocztowa uiszcz. ryczałtem

פרייז 15 גראשען

לאָדזער טאַגעבלאַט

הייגט 6 זייטען

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16.
טעלעפאָנען פון: רעדאַקציע 10057, פון אדמיניסטראַציע 10047.

דינסטאג, פּ' נח, כ"ט תשרי תרצ"א | 21 października 1930 r. | 23-טער יאהרגאנג

ענגלישע רעגירונג גיט ענדליך אַפּ די ערוואַרטעטע ערקלערונגען וועגען ארץ-ישראל

אין ארץ-ישראל ווערט געשאפען א פּאַרלאמענט.—יודען וועלען נישט מארען קויפען קיין באדען אָהן א ספּעציעלער ערלויבניש פון דער רעגירונג.—רעגירונג וועט אליין איבערנעמען דאס שיקען עולים קיין א"י.—שווערער רושם פון דער ערקלערונג אין די קרייזען פון דער ציון. לייבונג אין לאָנדאָן

פּרעזידענט חיים ווייצמאַן גיט זיך אָפּ אין דעמיסיע

ציוניסטישער קאנגרעס ווערט צונויפגערופען אין פעברואר

די פּאליטישע דעקלאַראַציע פון דער ענגלישער רעגירונג

לאָנדאָן, 20. אָקט. (יטא) היינט איז פּערעפענטליכט געוואָרען דאָס ווייס-בוך פון דער ענגלישער רע-גירונג, וואָס אנטהאַלט די שוין לאַנג צוגעזאָגטע פּאָליטישע דעקלאַראַציע.

אין דער דעקלאַראַציע ווערט געזאָגט, אַז עס ווערט געשאַפען אין א"י א פּאַר-לאַמענט, אַ געזעצגעבערישע פערזאַמ-לונג, וואָס וועט בעשטעהן פון 22 מיט-גלידער מיט'ן הויך-קאָמיסאַר בראש. 10 מיטגלידער וועלען בעשטימט ווערען דורך דער רעגירונג און 12 מיטגלידער

וועלען געוועהלט ווערען דורך דער בע-פעלקערונג.

אין דער דעקלאַראַציע ווערט אויך געזאָגט: אויב אויס זאָל זיך ווידער שאַפען אַזאַ לאַגע ווי אין יאָהר 1923, אַז אַ געוויסער טייל פון דער בעפעלקע-רונג וועט זיך אָפּזאָגען צו געהן אין פּאַרלאַמענט, דאַן וועלען אויך די 12 מיטגלידער גענומען ווערען פון דער רעגירונג.

ווייטער ווערט געזאָגט אין ווייס-בוך, אַז אין פּאַלעסטינאַ איז נישטאָ קיין

פרייע ערד. אויב יודען וועלען קויפען ערד, וועלען זיי דערויף דאַרפען האָבען אַנ'ערלויבניש פון דער רעגירונג, ווייל די רעגירונג נעמט אונטער איבער די פולשטענדיגע קאָנטראָלע איבער'ן גאַנצען באָדען.

די רעגירונג פעראורטיילט דאָס ביז-איצטיגע סיסטעם פון שיקען עמיגראַנ-טען קיין א"י און זי וועט פון אצט אָן אליין דאָס טון.

ווייצמאַן דימיסיאַנירט

ציוניסטישע קאנגרעס ווערט צונויפגערופען איז פעברואר

לאָנדאָן, 20. אָקט. (יטא) היינט אָוועגד איז פאָרגעקומען אַ פּרעסע-קאָנ-פערענץ אין דער ציוניסטישער עקזעקו-טיווע. פּרעזידענט ווייצמאַן האָט ער-קלערט, אַז ער רעזיגנירט פון זיין פּרע-זידענטענשאַפט. ער רופט צונויף אין דער קורצעסטער צייט דעם ציוניסטי-שען קאָנגרעס און די יודישע אַגענץ. ווייצמאַן האָט אויך ערקלערט, אַז ער האָט שוין וועגען דעם מיטגעטיילט דעם ענגלישען קאָלאָניאַל-אַמט.

דער קאָנגרעס און די אַגענץ וועלען דאַרפען צונעמען אַ שטעלונג איבער די פראַגען פון דער איצטיגער מינוט.

לאָנדאָן, 20. אָקט. (יטא) פּראָפ. ווייצמאַן האָט ערקלערט דעם פאַרשטע-הער פון „יטא", אַז דער ציוניסטישער קאָנגרעס ווערט צונויפגערופען אין פעב-רואר.

דעם 3. נאָוועמבער וועט פאָרקומען די סעסיע פון דער פּאָליטישער קאָמי-סיע פון דער יודישער אַגענץ.

מאָנטאָג וועט אין לאָנדאָן אַנגעגאָר-דענט ווערען אַ גרויסער מאַסען-מיטינג.

דער רושם אין יודישען לאָנדאָן

לאָנדאָן, 20. אָקט. (ספּ. צום „לאָדזער טאַגעבלאַט") די פּאָליטישע דעקלאַראַציע פון דער ענגלישער רעגי-רונג וועגען איהר קומענדיגער פּאָליטיק אין ארץ-ישראל, האָט אַרויסגערופען אַ געוואַלדיגע אויפרודערונג אין די הויכע יודישע קרייזען. מע ווייזט אָן, אַז דאָס איז אַ גרויסע און שווערע גזרה פאַר'ן יודישען ישוב אין ארץ-ישראל.

געוועזענער דעפּוטאַט קירשבּרוין ווענדט זיך מיט אַ בריף צו מאַרשאַל פּילסודסקי

וועגען דער יודען פּראַגע אין פּוילען

פּאָדערט רעכט אויף אַרבייט פאַר יודען אין פּוילען, פערלייכטערן דעם צוואַנגס-זונטאָג רוה און אָפּשאַפען די צאַרישע בעגרענצונגען

פּולקאָוו. סלאָוועק לעגט פאַר קירשבּרוין'ען אַ מאַנדאַט פון דער מלוכה-ליסטע

בריף פון געוו. דעפּוטאַט קירשבּרוין צו מאַרשאַל פּילסודסקי

וואַרשא. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) די האַלב-אָפיציעלע פּרעסע-אַגענטור „איסקרא" האָט היינט פערעפענטליכט אַ קאָרעספּאָנדענץ פון געוו. יודישען דעפּוטאַט פון דער סאַ-נאַציע-ליסטע קירשבּרוין מיט פּולקאָוו-ניק סלאָוועק און מאַרשאַל פּילסודסקי.

דעם 4. אָקטאָבער האָט פּולק. סלאָ-וועק זיך געווענדעט מיט אַ בריף צו קירשבּרוין'ען, אין וועלכען ער לייגט איהם פאָר אַ מאַנדאַט פון דער מלוכה-ליסטע פון דער סאַנאַציע, ווייל פּולק. סלאָוועק האָט זיך איבערצייגט אין זיין לאָיאַליטעט צו דער פּוילישער מלוכה, אין אַזוי ווי ער וויל ווייטער געהן אויפ'ן וועג פון פערשטענדיגונג, לעגט ער איהם פאָר צו פיגורירען אויף דער סאַ-נאַציע-ליסטע. דער בריף איז צו קירש-בּרוין'ען געשיקט געוואָרען מיט אַ ספּע-ציעלען קוריער.

קירשבּרוין האָט אויפ'ן בריף געענט-פערט, אַז ער וואָלט גערן דעם מאַנדאַט אַנגענומען. לוידער מוז ער זיך דערפון אָפּזאָגען צוליב זיין שלעכטען געזונד-צושטאַנד.

גלייכצייטיג זאָגט קירשבּרוין אין בריף צו מאַרשאַל פּילסודסקי, אַז נאָך מיט 10 יאָהר צוריק, האָט ער גערופען די יודישע בעפעלקערונג צו ווענדען איהרע בליקען צו מאַרשאַל פּילסודסקי.

קירשבּרוין בערוהרט דאַן די הויפּט-פאָדערונגען פון דער יודישער בעפעל-קערונג צו דער רעגירונג, וועלכע זענען: רעכט אויף אַרבייט, פערלייכטערונג פון זונטאָג-רוה, אָפּשאַפען די צאַרישע בע-גרענצונגען, איינפיהרען אָרדנונג אין די קהלות און בכלל גלייכבערעכטיגען די יודישע בעפעלקערונג.

קיין פּאָזיטיווען ענטפער פון מאַר-שאַל פּילסודסקי אויף זיין בריף האָט קירשבּרוין נאָכנישט בעקומען.

נאָך קורצע און שווערע ליידען איז געשטאָרבען אין בליהענדען עלטער פון 34 יאָהר מיין הייסגעליבטער און אונפערגעסליכער מאַן, אונזער טייערער זוהן, ברודער און שוואָגער

נ"ע לעאָן (לייזער) ב"ר חיים ז"ל מאַרקאָוויטש

די לויה איז פאָרגעקומען אין ווינען, פרייטאָג, ד. 17. אָקטאָבער, וועגען וואָס עס טיילט מיט אין גרויס צער

די טיפגעטרויערנדע פאַמיליע

מיר דריקען אויס אונזער טיפסטען מיטלייד די

פאַמיליע קוטנער

צוליב דעם פריהצייטיגען טויט פון אונזער חבר

ישראל נ"ע

המקום ינחם אתכם בתוך אבלי ציון וירושלים

די פערוואַלטונג

פון י. ס. ק. „הכח" אין לאָדז

דער שווער געטראָפענער פאַמיליע פון

נ"ע חיים פּרושאַנסקי

אין דעם פערלאַג פון „מאָמענט" מיין וואַרימסטען מיטגעפיהל.

ישראל קאַהאַן

אחרי מחלה קצרה וכבדה שבקה חיים לכל חי אמנו היקרה והאהובה, חמותנו, זקנתנו, סבתנו, אחותנו, גיסתנו ודודתנו

נ"ע חנה מחלה אשת ר' אברהם יהודה ז"ל דודאק

בשנת 75 לימי חיי'

ההלוי' תהי' היום, יום ג' כ"ט תשרי תרצ"א בשעה 2 אחר הצהרים מבית-האבל ברחוב זאוואדזקא 15

ע"ד אבדתם הגדולה מודיעה בצער עמוק ובאבל קודר:

משפחתה המתאבלת.

מאראטאריום פאר מלחמה-חובות

שטארקער רושם פון ד"ר שאכט'ס בעזוך ביים פרעזידענט הובער

לאנדאן, 20. אקט. (טו) דער קא[-]רעספאנדענט פון „טיימס" מעלדעט פון וואשינגטאן, אז דארט געהען ארום קלאנגען, דאס דער פינאנץ-מיניסטער מעלאן, אונטערשטאטס-סעקרעטאר מילס און דער דירעקטאר פון דער פע[-]דעראל-רעזערוו-באנק, הארריסאן, האבען היינט געזאלט אפהאלטען א בעראטונג וועגען א מאראטאריום פאר די אלירטע לענדער.

דער יאנגער פראיעקט זאל שטעהן אין צוזאמענהאנג מיט דער אקציע גע[-]גען דעם זיך פערשטארקענדען ווירט[-]שאפטליכען קריזיס אויף דער וועלט.

אין צוזאמענהאנג מיט דער היינטי[-]גער קאנפערענץ דארף מען אונטער[-]שטרייכען, אז דער געוו. פרעזידענט פון דער רייכסבאנק, ד"ר שאכט, איז היינט אויפגענומען געווארען ביים פרעז. הו[-]בער און פינאנץ-מיניסטער מעלאן. ווע[-]גען זיין בעזוך ביי הובער'ן האט ד"ר שאכט נישט געוואלט געבען די פרעסע[-]פארשטעהער קיין שום ערקלערונג.

יאנג פאהרט קיין איראפא

ניו-יארק, 20. אקט. (טו) אין די פעראינטערעסירטע פינאנציעלע קרייזען האלט מען, אז יאנג איז געווארען אינ[-]פארמירט פון ד"ר שאכט וועגען דער אונמעגליכקייט צו צאהלען אויך די רע[-]פאראציע-צאהלונגען און יאנג וועט דע[-]רויבער אויך אויספארשען אין איראפא דעם מצב פון די רעפאראציע[-]ענינים.

צווייטער מארש פון לאפאוצעס אויף העלזינגפארס

העלזינגפארס, 20. אקט. (טו) אין צוזאמענהאנג מיט דער בעהויפטונג אז דער פיהרער פון די לאפאוצעס קא[-]סאלא האט ביי זיך בעהאלטען די פער[-]וואגען, וועלכע האבען פערשלעפט דעם געוו. פינלענדישען מלוכה-פרעזידענט, הערשט אין גאנץ פינלאנד א שטארקע אויפרעגונג.

די פאליציי האט אויפגעפאדערט קאסאלא'ן אפצוגעבען ערקלערונגען, אין נעגאטיוופאל וועט ער ארעסטירט ווערען. אין ענטפער דערויף האט קאסאלא גע[-]רופען אלע לאפאוצעס אינצואָרדנען היינט א צווייטען מארש אויף העלזינג[-]פארס און זיך איבערצוגעבען אין די הענד פון דער פאליציי. די אנטיילנע[-]מער פון מארש דארפען זיך מעלדען צום אינערן-מיניסטער אלס די דירעקטע פיהרער פון דער פערשלעפונג.

אין יעדער שטאט הערשט א גרויסע אויפרעגונג, ווייל קיינער ווייסט נישט די געהיימע פלענער פון קאסאלא'ן און אויך נישט די צאהל לאפאוצעס, וואס וועלען זיך בעטייליגען אין מארש.

פון דער צווייטער זייט האט די מאכט בעשלאסען אנצונעמען די ענערגישסטע מיטלען, כדי צו בעשטראפען די שול[-]דיגע.

650 מענשען פערברענט

ניו-יארק, 20. אקט. (טו) ווי מען מעלדעט פון קאנטאן האט אין קווארטאל דוטשאאו, וואו עס געפינען זיך הויפטזעכליך קאוויארניעס און רעסטא[-]ראנען, אויסגעבראכען א שריפה, אין וועלכער עס זענען אומגעקומען אין די פלאמען 650 פערזאן.

פערמאסקירטע באנדיטען דערהרג'עט און בערויבט א יודישען סוחר

סקערנעוויץ. (טעלעפאניש צום „ל.ט.") פערמאסקירטע באנדיטען האבען היינט אנגעפאלען צום יודישען סוחר מענדעל גראיעק. בעת גראיעק האט די באנדיטען געעפענט, האבען זיי תיכף אויף איהם אויסגעשאסען און איהם דערהרג'עט אויפ'ן ארט. דאן האבען זיי אויסגערויבט די גאנצע וואוינונג און זענען אנטלאפען.

אויפ'ן אפהילך פון די שיסען איז אנגעקומען פאליציי, וואס האט נאך בעוויזען צו כאפען איינעם פון די באנדיטען.

געוועז. פרעזעס פון דער ווארשאווער קהל'ה פערוואונדעט פון א אויטא

ווארשא. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) דער געוו. פרעזעס פון דער ווארשאווער יודישער קהלה ה' ש. פרענקמאן, איז היינט ארונטערגעפאלען אונטער אן אויטא און איז לייכט פער[-]וואונדעט געווארען.

פעדאגאג כרינסקי שווער פערוואונדעט פון א אויטא

ווארשא, (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אויף כלאדנא גאס איז היינט איבערגעפאהרען געווארען פון א אויטא און שווער פערוואונדעט געווא[-]רען דער בעקאנטער יודישער לעהרער פון בריסק, דער 68-יעהריגער אהרן קרינסקי. דער שאפער איז ארעסטירט געווארען.

אנגעהויבען דער עלילת-דם-פראצעס אין משעכאסלאוואקיע

צוליב פאמיליע-טעמים זענען די געריכטס-פערהאנדלונגען אפגעלעגט געווארען

פראג, 20. אקט. (יטא) אין קרייז-געריכט פון וויעלקא-בערעזא אין משע[-]כא-סלאוואקיען האט זיך נעכטען אנגע[-]הויבען דער עלילת-דם-פראצעס פון דעם יודישען הויזירער קליינבערגער. דער יוד ווערט געשטעלט אונטער'ן פער[-]דאכט, אז ער זאל האבען אויסגעצאפט בלוט פון 2 קריסטליכע יונגע מיידלעך, שילערינס פון א סלאוואקישער פאלקס-שול.

דער אונזיניגער בעשולדיגונגס-אקט שטיצט זיך אויף די גבית-עדות פון דער פאלקס-לעהרערין שעקא.

צוליב פאמיליע טעמים איז דער פראצעס אפגעלעגט געווארען.

די גאנצע יודישע בעפעלקערונג פון משעכא-סלאוואקיען שטעהט אונטער'ן רושם פון דעם דאזיגען פראצעס. מען זעהט דערין עמיצענס א האנד, וואס וויל דוקא האבען א מיטעלאלטערליכען בלוט-בלבול אין משעכא-סלאוואקיען.

—:0:—

אפשפארונגען

די שילער פון 122 פוילישע שולען אין לאדז האבען אין פערגאנגענעם שול[-]יאהר אפגעשפארט 66,874 זל.

זיך אויפגעהאנגען אין תפיסה

דער לאדזער באנדיט מענדעל קופער[-]מאן, 36 יאהר, וועלכער האט געהאט פאר זיך א פראצעס צוליב א רויב-אנ[-]פאל און איז געזעסען אין לעמבערגער תפיסה, האט זיך דארט אויפגעהאנגען אויפ'ן אייגענעם העמד, פון וועלכען ער האט זיך געמאכט א פעטליע. קופער[-]מאן איז געפונען געווארען א טויטער.

שוין איבערגענומען די באהן-ליניע הערבי — זדונסקא-וואליע

א קאמיסיע פון קאמוניקאציע-מיניס[-]טעריום מיט פרעזעס דזשעניאקאווסקי בראש האט נעכטען שוין איבערגענומען די נייע באהן-ליניע הערבי — זדונסקא-וואליא, וועלכע ווערט אפיציעל גע[-]עפענט דעם 1. נאוועמבער.

דער וואוקס פונ'ם אנטיסעמיטיזם אין דייטשלאנד

צווישען די יודען אין דייטשלאנד איז די ארבייטסלאזיגקייט גרעסער, ווי ביי די נישט-יודען. — אנטיסעמיטיזם — א רעזולטאט פון גרויסע סאציאלע אויפברויז אין דייטשלאנד

בערלין. (יטא) דא איז פארגעקומען א פערזאמלונג פון דער בערלינער ציוניסטישער פעראייניגונג, אויף וועל[-]כער עס איז ארומגערעדט געווארען די לאגע, וויאזוי האט זיך געשאפען פאר'ן דייטשען יודענטום נאך די וואהלען צום נייעם דייטשען פארלאמענט. ה' אל[-]פרעד בערגער האט אין זיין רעדע אנגע[-]וויזען, אז די בריטע אקציע געגען אנ[-]טיסעמיטיזם, וואס איז געפיהרט געווא[-]רען בעת די וואהלען דורכ'ן צענטראל[-]פעראיין האט נישט געקאנט האבען קיין ווירקונג, ווייל דער אנטיסעמיטיזם קאן איבערהויפט נישט בעקעמפט ווערען דורך אויפקלערונג. די יודען אין דייטש[-]לאנד ליידען די זעלבע נויט, ווי די יו[-]דען אין מזרח-איראפא. די יודען-פראגע אין דייטשלאנד איז בלויז א טייל פון דער אלגעמיינער יודען-פראגע. צווישען די יודען איז די צאהל ארבייטסלאזע מיט 30 פראצענט העכער ווי צווישען די נישט-יודישע מיטבירגער, און קלענערע שטעט זענען די יודישע פיר[-]מעס געצוואונגען, צוליב די פערהעלט[-]נישען ענדערען די יודישע נעמען און אפ[-]שאפען יודישע אנגעשטעלטע. עס איז נויטווענדיג א גרויסע יודישע זעלבסט[-]שוץ-אקציע. די דרינגענדסטע אויפגאבע איז דאס גרינדען דעם רייכס-פערבאנד פון דייטשע יודען.

דער אנפיהרער פון די דייטשע סא[-]ציאליסטען פריץ נאפטאלי האט ער[-]קלערט, אז דער אנטיסעמיטיזם איז א איבערפלעכליכע ערשיינונג פון דעם גרויסען סאציאלען אויפברויז אין דייטש[-]לאנד, וואס שטעהט אין צוזאמענהאנג מיט דעם איצטיגען וועלט-קריזיס. קורט בלומענפעלד, פארזיצענדער פון דער דייטשער ציוניסטישער פעראייניגונג האט אנגעוויזען, אז דער אנטיסעמי[-]טיזם איז אזוי אלט ווי דאס יודישע פאלק. חוץ דעם האט אבער יעדע צייט איהרע אייגענע נייע פראבלעמען. די פערזאמלונג פון דער ציוניסטישער פער[-]איינונג האט די אויפגאבע אנצוהויבען א גרויסע אקציע פאר פערטיידיגען די יודישע רעכט. דורך קאנצענטרירען די גאנצע קראפט פון יודענטום אויף א"י וועט אין פערלויף פון איניגע יאהר צענדליג געלעזט ווערען דער טויזענד[-]יעהריגער יודישער פראבלעם.

* * *

אויפרוף פון דייטשע רבנים-פערבאנד

בערלין. (יטא) אין צוזאמענהאנג מיט די לעצטע פאליטישע געשעהענישען אין דייטשלאנד, האט דער דייטשער רבנים-פערבאנד ארויסגעגעבען אן אויפרוף, אין וועלכען די דייטשע יודען ווע[-]רען גערופען צו אחדות, צו לינדערן דעם פארטיי-קאמף און ווי ווייט מעג[-]ליך אויסמיידען א וואהל-קאמף און שטרעבען צו קאמפראמיסען בעת די פארשטעהענדע וואהלען צו די קהלה[-]פערוואלטונגען.

גראדזיסקער רבי וועגען ציוניסטי[-]שען בלאק

ווארשא, (טעל. פון אונזער קארעספאנדענט) דער גראדזיסקער רבי האט צוגעשיקט א בריף צו די יודישע צייטונגען אין וועלכען ער שרייבט, אז עס איז נישט ריכטיג, אז ער און דער פאריסאווער רבי האבען זיך שוין אנגעשלאסען אין ציוניסטישען בלאק. דאס דארף ערשט דעצידירט ווערען אויף א צוזאמענפאר.

ראדיא אין צוג ווארשא—לאדז

ווארשא, (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) היינט איז איינגע[-]פיהרט געווארען ראדיא אויפ'ן צוג ווארשא—לאדז. דער צוג, וואס געהט אפ פון ווארשא קיין לאדז 1.25 איז פערזעהן מיט ראדיא-אפאראטען און די פאסא[-]זשירען קענען זיך פערווייל'ן מיט ראדיא-אוידיציעס.

רויבער פון דאמען-בייטלען

פער'משפט אויף 4 יאהר תפיסה

§) פון אפריל ביז סוף מאי ד. י. איז די לאדזשער זיכערהייטס-מאכט אונאויפ[-]הערליך אלארמירט געווארען פון ידיעות אז פרויען ווערען אין די אוונט-שעה'ן בעפאלען און גאר דורך א פערשוין, וועל[-]כער שלאגט זיי און רויבט ביי זיי צו דאמען-בייטלען. ביי מארטא בערגהארדט, די הויז-בעזיצערין פון גדאנסקא 61 האט דער [illegible] אויף די טרעפען פון איהר הויז צוגערויבט א בייטעל מיט 2275 זל., ביי פוילינע ראזענבוים (נא[-]רוטאוויטש 75) האט ער אויך צוגע[-]רויבט א דאמען-טאש מיט געלד. דעם זעלבען גורל האבען געהאט אירמא פא[-]געל און א גאנצע רייה אנדערע פרויען, וועלכע זענען בעת מעשה בלוטיג צו[-]שלאגען געווארען פון דעם רויבער. ער איז לסוף געכאפט געווארען. ער הייסט יוזעף ריבאק. נעכטען איז ער געזעסען אויף דער בעשולדיגונגס-באנק און איז פער'משפט געווארען אויף 4 יאהר שווע[-]רע תפיסה און פערלירען אלע רעכט.

אכטונג חברים פון „צעירי-מזרחי"!

היינט דינסטאג, 8.30 א זייגער אוונד קומט פאר אין אונזער לאקאל (קילינסקיעגא 44) א זעהר דרינגענדע

חברים-פערזאמלונג

געווידמעט די וואהלען צום סיים

אין נאמען פון וואהל-קאמיטעט וועלן זיך בעטייליגען די עקזעקוטיוו-מיטגלידער די ה"ה: געוו. דעפוטאט ד"ר ראזענבלאט, ג. ליכטענשטיין און שאפירא.

חברים! איהר ווערט אויפגעפאדערט אונבעדינגט צו קומען!

פערוואלטונג פון „צעירי מזרחי" אין לאדז.

בעקאנטמאכונג

דערמיט מאך איך בעקאנט די געעהרטע קונדשאפט דאס די ביורא פון ד. מאנעלא, וועלכע איז געווארען געפיהרט אויף פיעטריקאווער 17 אין צווייטען הויף זאכאדניא 52, איז פון 16. ד.ח. [...]ן איבערגעטראגען געווארן אויפ'ן

ערשטען הויף פיעטריקאווער 17,

לינקע אפיצינע פארטער

ווי עס וועט ווייטער ווערען ערלעדיגט און געוויסענהאפט געשריבען אלערליי ביטעס, קלאוזולעס און זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט, אין פוילען.

בעמערקונג: קלאוזולעס און זאבעזפיעטשעניעס ווערן ערלעדיגט במשך אין 24 שעה

מיט אכטונג ד. מאנעלא.

צו דער עפענטליכקייט!

שוין העכער א יאהר צייט, ווי ס'איז געשטארבען מיין אונפערגעסליכער פאטער ישראל מאנעלא, וועלכער האט געגרינדעט מיט 6 יאהר צוריק דאס קאנצעסיאנירטע רעכטס-קאנסולטענטן - ביורא אין לאדז, פיעטריקאווער 17 (זא[-]כאדניא 52) צווייטער הויף, טעל. 148 79, און א דאנק זיין ענערגיע און ערטיילן אומזיסטע אינפארמאציעס טויזענדע אונבעמיטעלטע האט ער זיך ערווארבען פאפולאריטעט און פערטרויען מצד דער גאנצער לאדזער יודישער בעפעלקערונג.

אויס רחמנות האט מיין זעליגער פאטער אריינגענומען אין ביורא זיין יונגערן ברודער דוד, וועלכער איז קוים געווען א צווייטראנגיגער געהילפס-קראפט. אוין נאך מיין פאטער'ס טויט איז דער זעלבער דוד מאנעלא געבליבען אין ביורא אלס געהילפס-קראפט און אלע וויכטיגע ענינים זענען ערלעדיגט געווארען דורך די אנגאזשירטע פון מיין פאטער קוואליפיצירטע פאכמענער. מיט איינמאל האט זיך דער דאזיגער דוד מאנעלא גענומען די העזה און געעפענט א ביורא אין דעם זעלבען הויף וואו מיין זעליגער פאטער האט יאהרען לאנג געארבייט. צו דאזיגער פערשוין האט נאך די חוצפה צו מעלדען אין דער פרעסע אז דאס ביורא פון מאנעלא איז איבערטראגען פון צווייטען הויף פיעטריקאווער 17 (זאכאדניא 52) אויפ'ן ערשטען.

איך ערקלער דערמיט דער עפענטליכקייט, אז דאס ביורא פון מיין זעליגען פאטער, וואס ווערט אנגעפיהרט פון די בעסטע קוואליפיצירטע כוחות געפינט זיך ווייטער אויפ'ן זעלבען ארט ד. ה. פיעטריקאווער 17 אין צווייטען הויף (זאכאדניא 52).

איך בין איבערצייגט, אז די לאדזער בעפעלקערונג וועט ווייטער ווי ביז איצט שענקען איהר צוטרוי אונזער ביורא און אפקעהרען זיך מיט פעראכטונג פון דעם, וואס וואגט אויף אזא נישט ערליכען אופן צו בענוצען די פירמע, וואס איז געשאפען געווארען דורך מיין פערשטארבענעם און פון אלעמען געאכטעטען פאטער.

מיט אכטונג

די איינציגע טאכטער פון ישראל מאנעלא.

פיעטריקאווער 17 צווייטער הויף (זאכאדניא 52) טעל. 148-79

ס'ווערט געזוכט

א פראנט-וואוינונג פון 3-4 צימערן

מיט אלע בעקוועמליכקייטען אויפ'ן 1-טען שטאק עווענטועל אויפ'ן 2-טען שטאק אויף פיעטריקאווער גאס פון זשעלאנא ביז אנדזשעיא קאן אויך זיין אלעי-קאשטשושקי, מאניושקי, טראגוטא בעגען גוטער בעלוינונג. פערמיטלער גצוואונשען, צו ערפאהרען טעל. 128-18 פון 5—7 אוונד.

דער בעקאנטער, בעגאבטער

מוזיקער י. טויבע,

וואס איז געווען א לענגערע צייט פערייזט איז צוריקגעקעהרט.

נעמט איצט ווידער אן חתונות, אויך דער איבערנעמט בעוואוסטער פעדאגאג

נעמט אויך אן לעקציעס אויף פידעל, קלאוויר און מאנדאלין

אלעי 1-טער מאי (פאסאזש-שולץ) 18

געדענקט דעם אדרעס!!!

וויכטיג פאר דער יוד. בעפעלקערונג

פון דרום'דיגען טייל פון אונזער שטאט (שייבלערס ראיאן)

וואו עס האט זיך געעפענט אן אפטיילונג

קאצענעלזאנ'ס גן-ילדים

(פריוואט אנשטאלט) און א מאדערנער 7-קלאסיגער שול מיט א רעגירונגס-פראג, וואס נעמט אויך אריין א גרויסער מאס העברעאישע לימודים און רעליגיע. — קינדער (פון 4 יאהר אין פרעבעל-שולע און פון 6 יאהר אין שולע) ווערען איינגעשריבען יעדען טאג פון 10—1 פארם. אין דער קאנצעלאריע פון דער שולע

קילינסקיעגא 120

Kilińskiego 120 — Kilińskiego 120

Zakład Freblowski
(z ogródkiem)

דער ערשטער העברעאיש-פוילישער

גן-ילדים

ביי דער שולע און גימנאזיום

פון י. קאצענעלזאן

ס'ווערען אנגענומען קינדער אין דער פארמיטאג און נאכמיטאג-גרופע אין עלטער פון 4—6 יאהר.

מיט אנמעלדונגען אין קאנצעלאריע פון גימנאזיום

צעגעלניאנא 28.

הודעה.

א בעוואוסטער רב, פעדאגאג, העברעאישער שריפטשטעלער, נעמט אן צו אונטעריכטען תלמוד גרינדליך מיט מפרשים, תנ"ך, העברעאיש, יודישע געשיכטע. אפערטען אין רעדאקציע פאר „רב".

Dr. med. D. Rabinowicz

ספעציאליסט פון האלז-נאז- און אויערן-קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט

זשעלאנא 3.

Dr. med.

Ksawery Gawroński

Ginekolog i Położnik

Wółczańska 23, telef. 124-51

przyjmuje od 3.30 do 5-ej po poł.

Dr. Niewiażski

ספעציאליסט

פאר סיפיליס, טריפער און מענער-שוואכע

בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.

פאר דאמען ספעציעלער ווארטע-זאל.

אנדזשעיא 5 טעל. 159-40

נעמט אן פון 8.10 1—3 5—9

Dr. Wołkowyski

צעגיעלניאנא 25

טעלעפאן 126-87

ספעציאל-ארצט פאר הויט און וועגערישע קראנק[-]הייטען און מענער-שוואכע. אלע-ארט אנאליזע בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.

נעמט אן פון 8—2, און פון 6—9 אוונד.

בעזונדער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med.

G. Gersztajn

ספעציאל-ארצט פאר אויגען-קראנקהייטען

Traugutta 12 (טראוגוטא)

Telefon 175-10

נעמט אן פון 11 ביז 1 און פון 7 ביז 8 אוונד.

Dr. Med. E. Reicher

ספעציאל ארצט

פאר הויט האר און וועגערישע קראנקהייטען

דיאטערמיע-בעהאנדלונג און עלעקטרא-טעראפיע

פאלודניאווא 28 טעל. 201-93. נעמט אן פון 8—11 פריה און 5—9 אוונד. זונטאג פון 9—1 מיטאג.

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע פרייזען

Dr. med H. Różaner

ספעציאליסט פון הויט- און וענערישע קראנקהייטען און קינדערלאזיגקייט

נארוטאוויטשא 9, טעל. 128-08

צוריקגעקעהרט

נעהמט אן פון 8—10; 5—8 אוונד

א ספעציעלער ווארטע-זאל פאר פרויען.

לאָדזער טאָגעבלאַט

דער רעדאַקטאָר נעמט־אָן פֿון 6 ביז 7 אין אָוונד
נישט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אַדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. poczt. 16
טעלעפֿאָנען: רעדאַקציע 100-57, אַדמיניסטראַציע 100-47

תּורת משה אוי...
די היטלער־דעפּוטאַטען

די ענגלענדער זענען בובעל־לערנער און די דײַטשען — בובעל־קריטיקער. און אַלס בובעל־קריטיקער קענען זיך די דײַטשען אויף יעדען אות פֿון דער תּורה און זיי ווייסען דעם בעהאַלטענעם פּשט פֿון יעדען איבריגען קוצו של יוד און לערנען און איהם אַריין תּלי תּלים פֿון אַנטיסעמיטישער און „יודען־קענער־שער" הלכה.

און די לעצטע יאָהרען איז צו דער אָביעקטיווער און שטרענג־וויסענשאַפֿט־ליכער דײַטשער בובעל־קריטיק צוגעקו־מען א נייער געפֿיט — פּאָליטישע בו־ב..־פֿאָרשונג. יעדען נייעם אויפֿטו פֿאַר דער מלוכה, יעדע נייע דרייסטע אידעע און יעדע נייע איינפֿיהרונג, האָבען די אַנטיסעמיטען פֿערשריגען אַלס א יודי־שע, אַלס א חוק, וואָס איז פֿערהיילינט אין תּורת משה. און אַפֿילו דעם סאָ־ציאַליזם, דעם ריינעם טרוקענעם מאַרקס סאָציאַליזם, האָבען די אַנטיסעמיטישע שרײַערס פֿערשריגען אַלס אַן'אידעע, וואָס איז געפֿערדערט געוואָרען אויפֿ'ן באַרג סיני, און דעריבער איז זי, פֿער־שטעהט זיך, טריף פֿאַר די גוים, און דערצו נאָך פֿאַר דעם גוי, וואָס איז לויט זיין „מהות און איידעלען כאַראַקטער" העכער איבער אַלעם...

אָבער אַט איז געקומען א מאָמענט אין די אַנטיסעמיטען איבער אַלע אַנ־טיסעמיטען, די הונדערט־פּראָצענטיגע יודען־פֿרעסער פֿון היטלער'ס חדר האָ־בען פּלוצלינג דערהערט אין פּאַרלאַ־מענט, אז זיי אַליין פֿאָדערן גאָר... משה'ס תּורה. אז זיי אַליין, די שויבען־האַקער און קעפּ־שנײַדער אויף די בער־לינער גאַסען שטעלען זיך גאָר אין דאָס לעבען נישט פֿאַר עפּיס אַנדערש, ווי פֿאַר... א יודישער אידעע, אז דאָס, וואָס היטלער'ס דעפּוטאַטען האָבען אַריינ־געטראָגען אין פּאַרלאַמענט א פּראָיעקט, וואָס קעהרט צוריק דעם בעל־חוב נאָך 50 יאָהר זיין נחלה, איז גאָר דער יו־דישער יובל־געזעץ פֿון דער תּורה.

אָרימע אַנטיסעמיטען! אָנגעוועצט האָט זיך אויף זייער קאַרק דאָס אַלטע פֿאָלק ישראל און מען קאָן נישט פֿון איהם פּטור ווערען. נישטאָ קיין איין דײַטשע פֿאַמיליע, וואָס זאָל זיך קאָנען בערימען מיט איהר ראַסען־ריינקייט, אז אין איהרע אָדערן רינט נישט קיין איין טראָפּען יודיש בלוט, נישטאָ כמעט קיין איין פֿאַמיליע אין דײַטשלאַנד, וואָס זאָל נישט האָבען אין איהר משפּחה עפּיס א שטיקעל יודישען פּנים און נישטאָ קיין איין אידעע אין דער קולטור־וועלט, וואָס זאָל נישט זיין אָנגעשטעקט פֿון... תּורת משה, און אַפֿילו אזא אי־דעע, וואָס ווערט געפֿערדערט פֿון די ריינסטע „ראַסאָווע" אַנטיסעמיטען פֿון היטלער'ס חבריא.

אַליין האָבען זיי די יודען צוגענומען. דאָס ריינע ראַסען־בלוט פֿון די גער־מאַנער האָבען זיי מטמא געווען מיט דעם סעמיטישען בלוט פֿון די קרום־נעזיגע יודען, און די „ריינסטע איידעל־סטע" אידעען פֿון האַקען־קרייץ האָבען זיי שוין נעהאַט מיט טייזענדער יאָהרען צוריק פֿערהייליגט אין זייער תּורה.

וואָס קאָן נעבוך אזא וואָלדער אַנטי־סעמיט טון? מיט דעם יודישען פֿאָלק, וואָס פֿאַר אַנ'עצה, אז אומעטום שלעפּט עס זיך איהם נאָך און פּלאָנטערט זיך צווישען די פֿיס, אז עס האָט זיך אַזוי שטאַרק צוגעפֿערדעהט און צוזאַמען־געפּלאָנטען מיט דער איראָפּעאישער ציוויליזאַציע, אז די אָפּעראַציע מוז ווערען א לעבענס־געפֿאַהר פֿאַר'ן אָפּע־ראַטאָר גופֿא? וואָס קאָנען זיי נעבוך. מיר די אַנטיסעמיטען פֿון היטלער'ס קאַ־מאַנדע, אז האָט מען שוין יאָ אַנ'איינגען שטיקעל לעבּיש סאָציאַלען געזעץ, וואָס מ'זאָל עס אַקעגענשטעלען דעם יודישען סאָציאַליזם, איז עס אויך אַרויסגעגאַנגען פֿון משה רבינו'ן...

—פּם.

שטענדיגע בעוועגליכע יוד. צייטונג אין אוקראַינע

מאָסקווא. (יטא) א שטענדיגע בעוועגליכע יודישע צייטונג אונטער'ן נאָמען „אַרויספֿאָהר־שטערן" הייבט אָן אַרויסגעהן אין אוקראַינא דעם 29. אָקטאָבער. די צייטונג וועט אַרויסגעגע־בען ווערען דורך די רעדאַקציעס פֿון די יודישע צייטונגען „שטערן", „סאָציאַ־ליסטישער דאָרף" און „יונגע גוואַרדיע" און וועט ערשיינען פֿון 10 ביז 12 מאָל א חודש. די „צייטונג" וועט אַרומפֿאָה־רען איבער די גרויסע אינדוסטריעלע צענטערן, וואו עס זענען פֿאַראַן א גרויסע צאָהל יודישע אַרבייטער, ווי אויך איבער די נישט־אינדוסטריעלע שטעט און שטעטלעך, וואָס האָבען נישט קיין איינענע צייטונג. אין יעדען פּונקט וועט די בעוועגליכע צייטונג מערהאַלטען זיך א געוויסע צייט. אין די גרעסערע פּונק־טען וועט זיך די צייטונג פֿערהאַלטען אויף א חודש צייט. די צייטונג פֿיהרט מיט זיך מיט אַ'איינענע זעצערײַ און אַלץ, וואָס עס איז נויטיג פֿאַר דעם אַרויסלאָזען פֿון א צייטונג.

יונגער יודיש־דייטשער קינסט־לער—עהרען־מיטגליד פֿון ברי־טישען סקולפּטור־פֿערבאַנד

לאָנדאָן. (יטא) דער 11־יעהריגער יודיש־דײַטשער ביהנען־קינסטלער מאַרא שפּיגעל, האָט געהאַט א זעהר גרויסען ערפֿאָלג בעת זיינע לעצטע אַרויסטרי־טען אין לאָנדאָן. דער בריטישער פֿער־באַנד פֿון סקולפּטען האָט איצט איינגע־לאַדען דעם יונגען קינסטלער צו ווערען עהרען־מיטגליד פֿון פֿערבאַנד. אין דעם בריף, וואָס ער האָט בעקומען פֿון סקולפּ־טען־קאָמיטעט, ווערט ער געבעטען צו ערלויבען אָנרופֿען איינע פֿון די לאַנ־דאָנער סקולפּטען־אַפּטיילונגען מיט'ן נאָ־מען „מאַרא שפּיגעל־סעקציע".

—0—

אונגאַרישע יודען קניפּען אן „דיפּלאָמאַטישע בעציהונגען" מיט'ן וועלט־יודענטום

סכסוך צווישען די יודישע אַדוואָקאַטען און דער אונגאַרישער יוסטיץ־מאַכט וועגען אָנערקענען יודישע ימים־טובים.—אויפֿשטייג פֿון דער נאַציאָנאַלער בעוועגונג אין די רייהען פֿון אונגאַרישע יודען.

(א בריף פֿון בודאַפּעשט, ספּעציעל פֿאַר'ן „לאָדזער טאָגעבלאַט") — פֿון **א. ווינער.**

בנוגע יודישקייט וועט אונגאַרען א פּנים בלייבען אויף אייביג א לאַנד פֿון מערקווירדיגע קאָנטראַסטען. אויף איין זייט פֿאַנאַטישע יודישע פֿרומקייט מיט א אָרטאָדאָקסישען יודענטום, און אויף דער אַנדערער זייט עקסטרעמסטע מאַ־דזשאַרישע אַסימילאַציע און שמד, וואָס ווערט דורכגעפֿיהרט מיט אזא לײַכט־קייט, ווי עס וואָלט זיך געהאַנדעלט אַנטוען אַנ'אַנדער קאָסטיום, אָדער בײַ־טען א פֿלאַץ אין טעאַטער.

אַמאָל העָרט מען דאָרט די טעאָריע, אז נאָר דאָס אונגאַרישע יודענטום איז געשטאַנען אויפֿ'ן באַרג סיני און נאָר זיי זענען די אמת'ע יורשים פֿון אַלטען יודישען דת. די אַנדערע יודען פֿון דער וועלט זענען בלויז אַפּיקורסים, יודישע נאַציאָנאַליסטען און ציוניסטען, וואָס זיי ער עקזיסטענץ אַליין שטעהט שוין אין א שאַרפֿער סתירה צו אמת'ע יודישקייט, וואָס איז בלויז א רעליגיעזע גרופּירונג, אָבער נישט קיין פֿאָלק. אַנ'אַנדערש מאָל קומט אָבער פֿון בודאַפּעשט א גאַנץ פֿערקעהרטע טעאָריע איבער מהות פֿון אונגאַרישען יודענטום. זיי זענען נאָר קאָנדסקינדער פֿון די כאַזאַרען (כוזרים). וועלכע האָבען אין מיטעל־אַלטער אָנגע־נומען בלויז דעם יודישען דת, און דע־ריגער האָבען זיי נישט און דאַרפֿען אויך נישט קיין שום שותּפֿות מיט'ן יודישען נאַציאָנאַליזם, אָדער גאָר מיט'ן ציוניזם. פֿאַר זיי גילט נישט די מצוה פֿון ישוב ארץ ישראל. זייערע אבות זע־גען דאָרט קיינמאָל נישט געווען און עס קען זיי אויך צוריק נישט ציהען.

פֿערשטעהט זיך, אז פֿון היסטאָרי־שען שטאַנדפּונקט האָבען אזעלכע טע־אָריעס קיין שום ווערט נישט. ווי ווייט זייער יודישקייט איז עכט און אמת'דיג האָבען זיי גוט געפֿיהלט בײַ פֿאַר א קורצער צייט. עס איז נישט זעהר לאַנג, ווינט דער ווילדער אַנטיסעמיטיזם האָט דאָרט אויפֿגעהערט און ראַסמאָל וועלען די אונגאַרישע יודען געווים נישט אַזוי גיך פֿערגעסען זייערע שווערע לײַדען. דוקא אַלס יודען פֿון נאַציע האָבען זיי געליטען. פֿון די אַנטיסעמיטישע פֿער־פֿאָלגונגען האָבען געליטען מעהר מאָ־דערנע און אַפּיקורסים, ווי די ווירקליך פֿרומע יודען. עקאָנאָמיש און מאָראַליש האָבען געליטען אַלע צוזאַמען. נאָר דער רעליגיעזער סעפּאַראַטיזם און נישט די עקסטרעמע אַסימילאַציע האָט זיי נישט געקאָנט ראַטעווען. אין דער הײַם האָבען זיי בלומרשט פּראָטעסטירט וועגען דעם, וואָס יודישע אָרגאַניזאַציעס אין אויס־לאַנד נעמען זיך אָן זייער עוולה. אָבער טיף אין האַרצען זענען זיי הײַנט איבער־צייגט, אז די דאָזיגע אויסלענדישע יודי־שע אָרגאַניזאַציעס האָבען א גרויסען הלק דערין. וואָס דער אַנטיסעמיטיזם האָט זיך עגדליך אין אונגאַרן. די אונ־גאַרישע יודען ווערען בהדרגא מיט לײַ־טען גלײַך אין גאַנצען לאַנד.

אָט־די געפֿיהלען דריקען זיך אויס אין א בעשלוס פֿון דער נאָך וואָס גע־שאַפֿענער אונגאַרישער יודישער אוניאָן (א פֿעראייניגונג פֿון אַלע יודישע גרו־פּירונגען אין אונגאַרן), אז עס איז געקומען די צייט, אַנצוקניפּען צוריק די בעציהונגען מיט'ן אויסלענדישען יודענטום און זיך אַנשליסען אויפֿסניי אין דעם בונד פֿון כלל־ישראל, נאָכ־דעם ווי דער בונד איז צוריסען געוואָ־רען מיט 16 יאָהר צוריק, נאָכ'ן אויס־ברוך פֿון וועלט־קריג. איצט 12 יאָהר נאָכ'ן קריג האָבען זיי געמוזט וואַרטען אויף א ווידער פֿעראייניגונג פֿון כלל־ישראל. אַלע קריגס־פֿיהרענדע פֿעלקער און מלוכות האַלטען שוין העכער 10 יאָהר שלום און זיצען צוזאַמען אויף אינטערנאַציאָנאַלע צוזאַמענפֿאַהרען. אָבער דאָס אונגאַרישע יודענטום האָט ערשט איצט בעשלאָסען צוריקמאַכען שלום מיט'ן יודישען פֿאָלק! און דער הכשר איז ראַטיפֿיצירט געוואָרען אָפֿי־ציעל אויף א ספּעציעלע קאָנפֿערענץ פֿון אונגאַרישען יודענטום. עס איז פּראָקלאַמירט געוואָרען די הסכמה פֿון אונגאַרישען יודענטום צום פֿרידענס־טראַקטאַט מיט כלל־ישראל, וועלכער איז אין די לעצטע וואָכען געשלאָסען געוואָרען צווישען עטליכע אונגאַרישע־יודישע רעפּרעזענטאַנטען מיט די אָנ־פֿיהרענדע יודישע אָרגאַניזאַציעס אין פּאַריז, לאָנדאָן, בערלין און ניו־יאָרק.

טיימער איז נאָך אזא קאָנטראַקט נישט גענוג: בולט איז אין די לעצטע טעג אויסגעבראָכען אין בודאַפּעשט א קאַמף צווישען יודישע אַדוואָקאַטען און דער אונגאַרישער יוסטיץ, וועלכע ווייזט ווידער די אונגאַרישע יודען פֿון זעדר א שעהנער זייט.

די יודישע אַדוואָקאַטען ווילען נישט קומען אין די געריכטען אין יודישע יום־טובים. די אונגאַרישע יוסטיץ וויל אָנערקענען אַלס יום־טוב נאָר דעם ער־שטען טאָג ראש־השנה, אָבער דעם צווייטען טאָג נישט. האָט דער דאָזיגער קאָנפֿליקט אָנגענומען א פּרינציפּיעלען כאַראַקטער וועגען דער גלייכבערעכטיגונג פֿון יודישען דת און יודישען יום־טוב מיט די קריסטליכע הגאות. דער ריב פֿון די יודישע אַדוואָקאַטען איז ווייט פֿון פֿרומקייט, אָבער זיי פֿאָדערן רעס־פּעקט פֿאַר יודישען יום־טוב. דעריבער ערקלעהרען זיי נישט בלויז, אז זיי וועלן זיך נישט קומען אין געריכט אַפֿילו דעם צווייטען טאָג ראש־השנה נאָר זיי האָבען אויפֿגענומען א קאַמפּאַניע, אז מען זאָל אָפּלעגען די געריכטס־פֿער־האַנדלונגען אויף אַנדערע טעג און עס זאָלען אָפֿיציעל אָפּגערופֿען ווערען די אַרויסרופֿונגען פֿון יודישע אַדוואָקאַטען צו פּראָצעסען פֿון יודישע יום־טובים, אַפֿילו ווען דאָס זענען פּראָצעסען צווי־שען קריסטליכע צדדים.

צווישען די דאָזיגע קאָנטראַסטען פֿערליערט זיך דער אייגענטליכער יוד. פּרצוף פֿון אונגאַרישען יודענטום, וואָס וואָלט געקענט בילדען א ווידער וויכטי־געס פֿאָלקען בעשטאַנד־טייל פֿון כלל־ישראל. עס איז פֿערהאַן ביי זיי א גאַנצער אוצר פֿון גוטע מדות, מענשליכע און נאַציאָ־נאַלע, וועלכע ליגען פֿערדעקט אונטער א דיקער שיכט פֿון אַסימילאַציע. אין די לעצטע יאָהרען בעמערקט זיך א גע־וויסער רעגענערירונגס־פּראָצעס. עס וואַקסט א מעהר בעוואוסטזיניגע יודישע יוגענד. עס איז נאָך א פֿראַגע, ווי לאַנג עס וועט דויערן ביז פֿון די פֿולע קאָנ־טראַסטען און עקסטרעמען וועט אויפֿ־שטעהן א נייער פֿרײַערער יודישער רוח אויך אין אונגאַרן, וועלכער וועט נישט דאַרפֿען ערשט פּראָקלאַמירען דאָס „ווידער איינגעמען די דיפּלאָמאַטישע בעציהונגען מיט כלל ישראל". יט"א

לענין, היטלער און מוסאליני

פֿון ד"ר א. מוקדוני

I.

און זעהט ווי אָרים די געשיכטע איז און אומבאַפֿאַלען, ווי זי חזר'ט זיך איבער. ווען לענין איז געקומען פֿון אויס־לאַנד קיין רוסלאַנד און איז אַרויס מיט זיין באָלשעוויזם, אָדער רוכטיגער גע־זאָגט מיט זיינע באָלשעוויסטישע געבאָ־טען צו די אַרבייטער — אַרעסטירט אַלע בורזשויען, מאַכט שלום, רוכטי־גער: שטעלט אָפּ די מלחמה, נעמט איבער די מאַכט א. א. וו. האָט זיך א געלעכטער צוקוויקעלט איבער גאַנץ רוס־לאַנד.

פֿאַר א משוגע'נעם, פֿאַר א ליגן האָט מען געהאַלטען דאַן לענינ'ען.

און וואָס לענין און זיין תּורה איז, איז איבעריג צו דערצעהלען.

דאָס געמליכע איז געווען מיט'ן אַנ־דערן באָלשעוויק, מיט היטלערן: ווען ער האָט אין יאָהר 1923 אָרגאַניזירט זיין אומגליקליכען „פּוטש" און מוסאָליני האָט דאַך די וועלט זיך געהאַלטען ביי די זייטען לאַכענדיג.

מען האָט געקוועטשט מיט די פּלייצעס און געפֿרעגט — וואָס וויל דער דאָזיגער שלים־מזל און דער דאָזיגער ליגן?

ווען מען האָט דורך גענעראַל לודענ־דאָרף, וואָס איז געווען דער שיצער פֿון היטלער'ן זיך דערוואוסט דאָס פּראָ־גראַם זיינעם האָט טויך צוקוויקעלט איבער דײַטשלאַנד רוכטיג אזא געלעכטער, ווי בעת לענין איז אַרויס מיט זיין פּראָ־גראַם.

היטלער איז געזעסען און תּפֿיסה פֿינף יאָהר האָט ער בעדאַרפֿט זיין פֿער־שפּאַרט אין תּפֿיסה אָבער די נישט־באָל־שעוויסטישע רעגירונג פֿון דײַטשלאַנד האָט איהר ערנסטען געגנער געלאָזען זיצען בלויז איין יאָהר.

ער איז אַרויס פֿון תּפֿיסה און האָט זוגנגעהויבען אָרגאַניזירען זיין נאַציאָנאַ־ליסטיש־באָלשעוויסטישע פּאַרטיי.

פֿאַר די פֿיר יאָהר איז ער געוואָרען דער אָפּגאָט פֿון דער דײַטשער יוגענד, פֿון דײַטשען בירגערטום און אַפֿילו פֿון א טייל דײַטשע אַרבייטער, דער געכטי־גער קלאָון איז געוואָרען די גרעסטע פּאָליטישע פֿיגור אין דײַטשלאַנד און אויב איהר ווילט — אין דער וועלט.

דער נעכטיגער נאַר, פֿלאַפֿלער, נאַרי־שער טומלער און אומפֿעראַנטוואָרטלי־כער פּאָליטיקער־אַוואַנטוריסט איז גע־וואָרען אַנ'ערנסטער פּאָליטיקער און מען בעטראַכט איהם, ווי דעם מוסאָליני פֿון דײַטשלאַנד.

איך געדענק נאָך, ווי אַזוי די אויס־לענדישע פּרעסע האָט געשריבען מיט זיבען יאָהר צוריק וועגען דעם דאָזיגען היטלער: ווי א ליגן, ווי א האַלבער משו־גע'נער, ווי א קראַנקער מלחמה־אָפּוּצ.ר איז ער געשילדערט געוואָרען, ער האָט אַפֿילו געמאַכט צו שאַנד און צו שפּאָט דעם אָראָפּגעקומענעם גענעראַל לודענ־דאָרף מיט זיין הבר'שאַפֿט.

און איצט לייען איך, אז דער דאָזיגער היטלער איז א געוואַלדיגער רעדנער, א חכם, א שאַרפֿער פּאָליטיקער און א מענש, וואָס איז געקומען לכתּחלה אויף דער וועלט צו זיין א דיקטאַטאָר. דאָס איז זיין בערוף. ער טויג פֿאַר קיין אַנ־דער בעשעפֿטיגונג נישט. ער מוז דאָ־בען א פֿאָלק און א לאַנד ערגיץ צו בע־הערשען זיי.

אַביסעלע זאָרג איז מיט דעם דאָזיגען היטלער, וואָס ער איז נאָרנישט קיין דײַטש, ד. ה. ער איז אַן'עסטרײַכער נאָך, קיין עסטרײַכער איז ער אָבער אויך נישט, ווייל דורך זיין פֿערבינדען זיך מיט דײַטשלאַנד איז ער געוואָרען אויס עסטרײַכער בירגער, קיין דײַטשער בירגער איז ער אויך נישט געוואָרען צו־ליב אַנדערע אורזאַכען, אָבער דאָס וועט איהם מסתּמא נישט שטערען צו ווערען

דוקא דער דיקטאַטאָר פֿון דײַטשלאַנד, אויב דער באָלשעוויסטישער גייסט וועט בײַשטעהן ווייטער אויף דער וועלט און אין דײַטשלאַנד.

און די רעלעגענג אזא — יעדער קאָמוניסטישער באָלשעוויק רופֿט אַרויס אויף דער וועלט צוויי נאַציאָנאַליסטישע באָלשעוויקעס, איצט ווערט די פּראָפּאַגאַנ־ציע נאָך א ווייטערע — יעדער קאָמוני־ניסטישער באָלשעוויק רופֿט אַרויס א האַלבען טוץ פֿינסטערע און בייזע הויז־לערישע באָלשעוויקעס. און איטאַליען איז מסתּמא דאָ אויך איטליכס רויט העמדעל טויזענד שוואַרצע העמדלער.

די קאָמוניסטען האָבען א פּנים גע־מיינט, אז באָלשעוויזם איז זייער פּאַ־טענט, און קיינער וועט נישט האָבען די העזה און דעם מוט צו בענוצען זיך מיט איהם.

איז עס א טעות, דער באָלשעוויזם איז איבערגעטראָגען געוואָרען צו די גע־גנער פֿון די קאָמוניסטען און דאָרט ערשט צעוואַקסט ער זיך, דאָרט ערשט צעבליהט ער זיך.

פֿלייסען זיך די קאָמוניסטישע באָל־שעוויקעס מיט די אַנדערע באָלשעוויז־קעס, ווער פֿון זיי איז מעהר באָלשעוויסטיש.

דערווייל זענען די קאָמוניסטען מעהר באָלשעוויסטיש, אָבער עס וועט נישט לאַנג דויערן און היטלער, מוסאָליני און אַנדערע וועלט־גנב'ים און וועלט פֿאָל־פֿלאַגנער וועלען איבערשטייגען די קאָמוני־ניסטישע באָלשעוויקעס, זיי זאָלען ווע־לען זיכער איבער שטייגען.

רוקט זיך נישט קיין ליכטיגקייט אויף אונזער פֿינסטערער וועלט.

—=0§0=—

זאַל „פֿילהאַרמאָניע" טעל. 213־84

דינסטאָג, דעם 28־טען אָקטאָבער 1930 8.30 א זייגער אָוונד

וולאַדימיר
זשאַבאָטינסקי

וועט האַלטען א 2־טע פֿאַרלעזונג — א. ט.
„אין וואָס בעשטעהט אונזער זינד און וואו איז דער אויסוועג"

די בילעטען קען מען בעקומען אין דער קאַסע פֿון פֿילהאַרמאָניע פֿון 10.30 אין דערפֿריה ביז 2 א זייגער נאָכמיטאָג און פֿון 4 ביז 7 א זייגער אָוונד.

צוויי כאַראַקטעריסטישע פּראָצעסען אין גראָדנע
אין וועלכע ס'זענען געווען אנגעקלאַגט לאָדזער יודען.

גראָדנאָ. — די טעג זענען אין גראָדנע פֿאָרגעקומען צוויי טשעקאַווע פּראָצעסען, וועלכע שפּיגלען אָפּ די היינטיגע געשעפֿטען און זענען בעזונדער וויכטיג פֿאַר סוחרים.

ביים ערשטען פּראָצעס איז אויף דער בעשולדיגונגס־באַנק געזעסען א 64־יאָהריגער גראָדנער יוד, וועלכער איז בעשולדיגט געוואָרען אין פֿערליגען געלד אויף דריטהאַלבען פּראָצענט. ד. ה. אויף העכערע צינזען, ווי דאָס געזעץ זעהט פֿאָר.

דער אַרט. 608 פֿון שטראָף קאָדעקס זעהט פֿאָר פֿאַר אזא פֿערברעך ביז 6 יאָהר תּפֿיסה. דער פֿערטיידיגער האָט אָבער געפֿאָדערט די סאַמע מילדסטע שטראָף, נעמענדיג אין בעטראַכט, אז צוליב'ן ווירטשאַפֿטליכען קריזיס און רוחק אין קרעדיטען איז דער גאַנצער האַנדעלס קלאַס געצוואונגען צו צאָהלען העכערע צינזען, און אַפֿילו די באַנק רעכענען צו ביים געבען הלואות, פֿער־שידענע צוגאָב אָפּצאָהלען, ווייל אויך ווי זענען נישט בכח צו פֿערליירען געלד אויף די געזעצליכע צינזען.

ער האָט זיך דערביי אויך אָפּגע־שטעלט אויף דער ראָלע פֿון דער שטײַער־מאַכט אינ'ם דאָזיגען פּראָצעס, און אָנגעוויזען, אז עס איז שוין די העכסטע צייט צו מאַכען א סוף צו אזא לאַגע, ווייל וועלכער די גאַנצע בעפֿעלקערונג איז איינגעטיילט אין צוויי טיילען: איין טייל, האָט איז געצוואונגען צו קלעה־רען, ווי אַזוי אָפּצונאַרען דעם שטײַער־אַמט. איז דער צווייטער טייל, די שטײַער־בעאַמטע, וואָס זייער אויפֿגאַבע איז בלויז — זוכען פֿון אונטער דער ערד המאָ'ים אויף די „אָפּנאַרערס".

דעם פֿערטיידיגערס רעדע האָט אויפֿ'ן געריכט געמאַכט אַן'איינדרוק אז דער בעשולדיגטער איז אָפּגעקומען מיט א געלד־שטראָף פֿון 500 זל.

ביים צווייטען פּראָצעס זענען אויף דער בעשולדיגונגס באַנק געזעסען צוויי יונגע יודישע בחורים'לעך: שמחה ש., 18 יאָהר אַלט און לעאָן ב., 20 יאָר אַלט.

ביידע זענען מיט א צייט צוריק גע־קומען קיין גראָדנע. דער ערשטער האָט דאָ געמאַכט א פֿאַבריקעל פֿון זאָקען און דער צווייטער האָט ביי איהם געאַר־בייט.

די רויהשטאָפֿען פֿלעגט דער „פֿאַברי־קאַנט" קויפֿען אין לאָדז און דעקען מיט לאַנדישע וועקסלען.

איינמאָל האָט איהם פֿערפֿעהלט אַזעל־כע וועקסלען, האָט ער גענומען זײַנעם א צווייטען אַרבייטער רובאַק, יענער זאָל איהם אונטערשרייבען טובה וועקס־לען אויף 1000 זל. און רובאַק האָט עס איהם צוגעזאָגט.

היות אָבער ער איז גראָד נישט גע־ווען אין פֿאַבריק, בעת שמחה ש. האָט די וועקסלען געדאַרפֿט אָפּשיקען, האָט ער גענומען זיין בן עיר, לעאָנען, ער זאָל אונטערשרייבען פֿאַר רובאַק'ן.

און כך־הוה: לעאָן האָט א טייל וועקסלען אונטערגעשריבען מיט'ן נאָ־מען „רובאַק" און די איבעריגע „מאַר־מער".

דער קריזיס האָט אָבער דעם „פֿאַ־בריקאַנט" צוגעקוועטשט, די וועקסלען זענען פּראָטעסטירט געוואָרען און דער לאָדזער סוחר האָט די פּראָטעסטען אַריינגעשיקט אין גראָדנע צום קאָמאָר־ניק.

בעת דער קאָמאָרניק איז אָבער גע־קומען צו רובאַק'ן, האָט ער געמאַכט א „וויצעקי", אז ער ווייס נישט פֿון וואָס צוזאָגען.

דער קאָמאָרניק האָט עס איבערגע־געבען צום פּראָקוראָר, וועלכער האָט געגען שמחה'ן מיט לעאָנען פֿאָרגעפֿיהרט א פּראָצעס.

דער פֿערטיידיגער האָט אָנגעוויזען, אז אזעלכע „טובה וועקסלען" זענען אין די איצטיגע האַנדעלס בעדינגונגען זעהר א פֿערשפּרייטע דערשיינונג, אז ביידע אָנגעקלאַגטע זענען יונג און ליידן זונג און זיי האָבען נישט געהאַט בדעה עמיצען צו ברענגען צו שאַדען א, ווען שמחה ש. וואָלט נישט דערלאָזען די וועקסלען צום פּראָטעסט, וואָלט בכלל קיינער נישט געוואוסט פֿון דער גאַנ־צער געשיכטע און ס'וואָלט גאָר אינ־גאַנצען קיין פּראָצעס נישט געווען; ער האָט דעריבער געבעטען צו נעמען אין בעטראַכט די דאָזיגע אומשטענדען. און אויב אַפֿילו דאָס געריכט וועט געפֿינען פֿאַר נויטיג זיי צו בעשטראָפֿען, זאָל דאָס אויספֿיהרען די שטראָף ווערען אָפּ־געלעגט.

דאָס געריכט האָט זיך טאַקי גע־שטעלט אויף דעם דאָזיגען שטאַנד־פּונקט און בדרך פֿער'משפּט צו 6 חד־שים, אָפּלעגענדיג די שטראָף אויף 3 יאָהר, ד. ה. אויב זיי וועלען אין משך פֿון דער צייט נישט בעגעהן קיין שום פֿערברעך, וועט זיי די שטראָף געשענקט ווערען.

דובנאָוו'ס „געשיכטע פֿון חסידות" אין יודיש און דייטש

וואַרשא. (יטא) אינגיכען ערשיינט אין יודיש דער ערשטער באַנד פֿון פּראָ־פֿעסאָר דובנאָוו'ס „געשיכטע פֿון חסי־דות", וואָס איז געשריבען אָריגינאַל אין העברעאיש. צו דער יודישער אויסגאַבע האָט פּראָפֿ. דובנאָוו געשריבען א ספּע־ציעלע הקדמה, גלייכצייטיג ערשיינט דאָס דריי־בענדיגע ווערק וועגען חסידות אין א דייטשער איבערזעצונג.

דער שליסעל צום ערפֿאָלג
איז אַנאָנסען אין „לאָדזער טאָגעבלאַט".

לאדז
21 אקט. 1930
זון אויפג. נג: 6.06
זון אונטערג. אנג: 4.37
דינסטאג, כ"ט תשרי תרצ"א
פ' נח

טאג-כראניק

רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1910

היינט, דארפען זיך צושטעלען צו יער רעגיסטראציע די געבוירענע אין יאהר 1910, (אין מיליטערישען ביורא פיעטריקאווער 212) דארפען זיך צושטעלען די וועלכע וואוינען אין 3 קאמיסאריאט, וואס זייערע נעמען הויבען זיך אן מיט:

A, B, C, D, E.

און פון 10 — קאמיסאריאט

A, B, C, D, E, F, G.

אלע יונגעלייט, וואס צוליב וועלכע עס איז סבות האבען זיך נישט געשטעלט צום בעשטימטען טערמין, קענען זיך צושטעלען שפעטסטענס ביז'ן 29 נאוועמבער ה. י.

אויפ'ן לאדזער וואהל-פראנט

דעקלאראציע פון לאדזער „צענטראלעוו" וועגען זייער בעציהונג צו די נאציאנאלע מינדערהייטען

(ב) אין ראדאגאשטש, זגערזש און טושין זענען פארגעקומען מיטינגען, איינגעארדענט דורך די סאנאטארישע וואהל-קאמיטעטען.

* * *

(ב) פ.פ.ס. און דייטשע ארבייטס-פארטייען האבען ארויסגעלאזט א בשותפותדיגע דעקלאראציע וועגען זייער בעציהונג צו די נאציאנאלע מינדערהייטען. אין דער דאזיגער דעקלאראציע ווערט געזאגט, אז ביידע פארטייען שטעהען אויפ'ן שטאנדפונקט פון טעריטאריאלער אויטאנאמיע פאר אלע נאציאנאלע מינדערהייטען, וואס זענען קאנצענטרירט אויף איין טעריטאריע. זיי פאדערן אויך פערסאנאל-קולטורעלע אויטאנאמיע פאר די אזוי-גערופענע „צוזייטע" נאציאנאלע מינדערהייטען.

* * *

(ב) וועגען שיקען איבער די וואהל-רעווויר-קאמיסיעס אלע וועהלער-ליסטעס צו דער קרייז-וואהל-קאמיסיע.

* * *

(ב) כמעט אלע דרוקערייען אין לאדז זענען פארווארפען מיט בעשטעלונגען אויף „וואהל-ליטעראטור". פלוג-בלעטלעך און נומערען ווערען שוין געדרוקט אין די מיליאנען.

* * *

(ב) די בעפולמעכטיגטע פון די קאנדידאטען-ליסטעס טראגען בסדר אריין אויסבעסערונגען אין די ליסטעס. היינט איז דער לעצטער טאג פון די ענדערונגען. שבת אויף דער נאכט וועט ענדגילטיג דעצידירט ווערען וועגען דער גילטיגקייט פון די ליסטעס.

* * *

פון בלאק צו פערמיידיגען די רעכט פון יודישען פאלק אין פוילען

געכטען אווענד זענען פארגעקומען פערזאמלונגען פון דער ציוניסטישער יוגענד אין „הרצליה" און אין „התאחדות". וועגען די פארשטעהענדע וואהלען צום סיים האבען גערעדט די ה"ה: ד"ר ראזענבלאט, סטוד. ראגאזשינסקי, ג. ליכטענשטיין און י. שאלום.

3 שוועסטער זיך פערסמ'ט מיט ברען-שפירט

(§) די 3 שוועסטער ווראבלעווסקי (וואלטשאנסקא 75) האבען זיך געמאכט א באל מיט בראנפען און געטרונקען ברען-שפירט, פון וואס אלע דריי האבען זיך שווער פערגיפטעט.

א גנבים-באנדע פערמשפט
צו 3 און 4 יאהר תפיסה

(§) פאר וועלען אויספיהרען אן איינברוך אין א געוועלב אויף ליממאנאווסקי-גאס 80 זענען דורכ'ן לאדזער קרייז-געריכט געכטען פער'משפט געווארען צו 3 יאהר שווערע תפיסה די גנבים שאבעלא און זיגמונט פאוולאווסקי. קאזשימיעזש זאלאם איז פערארטיילט געווארען אויף 4 יאהר שווערע תפיסה און פערלירען אלע רעכט פאר וועלען דער'הרגע'ן א פאליציאנט, וועלכער האט אוהם פערהאלטען ביי דער „ארבייט".

פון לאדזער האנדעלס-געריכט

—=0§0=—

נייע רעגולאציע-אפמאכען; באנקראטירטער פאבריקאנט ווערט געזוכט דורך פאליציי

(5) אנהויב יוני ד. י. איז דער פירמע „וואל-אינדוסטריע אוזראעל בורעגי צווייג" (פעטר. 73) בעשטימט געווארען א „נארזשאר". דער בילאנס האט זיך געשלאסען מיט דער סומע פון 331,340 זל., די איבערגעווינכט פון די אקטיוואען האט בעטראפען 247,717 זל. אלע פאסיוועס אויף דער זייט פון די אקטיווען זענען געווען לעבט צו ליקווידירען, דערויף זענען געווען האלב-פאבריקאטען און גארן פאר 87,444 זל. אפענע חובות 127,116 זל. די פאזיציע פון וועקסעל-פראטעסטען האט בעטראפען 34,439 זל.

ביים בעקומען דעם „נארזשאר" האט די פירמע פארגעזעהען מעגליכקייטען צו קאנען אינגאנצען בעצאהלען די חובות. אינצווישען האבען איינינגע אפנעהמער פון דער פירמע באנקראטירט און די קאנטיונקטור האט פערפיהרט אין די האפנונגען אויף לוזונג. דעריבער האט די פירמע דערלאנגט א ביטע וועגען ערלויבען איהר צו שליסען א רעגולאציע-אפמאך אויף 70 פראצ. אין 4 ראטעס אין משך פון צוויי יאהר. דאס געריכט האט די ביטע בערוקזיכטיגט.

* * *

עס איז אויך ערלויבט געווארען צו שליסען א רעגולאציע-אפמאך דער מאנופאקטור-פירמע „י. דומאנט און א. נארעל" (פעטר. 42). די פירמע האט דעם 1. יולי בעקומען א „נארזשאר" אויף דריי חדשים. איצט האט זי איינגעגעבען, אז צוליב'ן דויערנדען קריזיס וועט זי נישט קאנען פולשטענדיג בעצאהלען די חובות. זי וויל רעגולירען אויף 60 פראצ., צו בעצאהלען אין פערלויף פון 2 יאהר.

דער בילאנס פון דער פירמע בעטרעפט איצט 515,327 זל.

* * *

דאס געריכט האט אויף דער זעלבער סעסיע בעטראכט דעם ענין וועגען אנ'פאדלאשטש פון אברהם אדלער פון פאביאניץ, בעזיצער פון א וועבערייע און שפינערייע, וועלכער נעפינט זיך אונטער'ן אויגעס אפשוין זייט דעם 1. אויגוסט. אדלער האט זיך געפינען אונטער פאליצייאישער אויפזיכט.

מחמת אדלער איז סוף 1929 ארויסגעפאהרען פון פאביאניץ און מען קאן אוהם נישט געפינען, — האט דאס געריכט בעשלאסען אדלער'ן איינצוזעצען אין ארעסט, אויב מען וועט אוהם נאר געפינען.

גרויסער פארטראג פון וולאדימיר זשאבאטינסקי

דעם היינטיגען דאנערשטאג דעם 23/10, וועט גאסטירען אין לאדז דער פיהרער פון די רעוויזיאניסטען און שעפער פון יודישען לעגיאן דער גרויסער ציוניסטישער עסקן וולאדימיר זשאבאטינסקי, וועלכער וועט האלטען אין „פילהארמאניע" א זעהר העכסט אינטערעסאנטען רעפעראט אויף ד. ט.: „ענגלאנד, אראבער און יודען".

וואלדימיר זשאבאטינסקי איז היינט צו טאג דער מוטיגער יודישער פאלקס-טריבון און אונפערגלייכליכער אראטאר און זיין יעדער פארטראג איז א געוואלדיגער געשעהעניש, הן און גאנץ שאפליכען זיין און הן אין דער מייסטער האפטער פארם און וועלכע זשאבאטינסקי האלט זיינע פארטראגען. דער פארטראג פון זשאבאטינסקי האט ארויסגערופען א זעהר גרויסען אינטערעס צווישען די ציוניסטישע און נישט ציוניסטישע קרייזען און די גרעסטע טייל בילעטען זענען שוין צעקויפט געווארען.

ווינכטיגע ערפינדונג
פון א לאדזער יודישען אינזשיניער

אונזער בן עיר אינזש. מיכאל ניסענהויז האט אין פאריז פאטענטירט א נייע ערפינדונג אין דער אויטאמאביל-טעכניק. די ערפינדונג האט אין די אויסלענדישע טעכניק פון אויטאמאביל-אינדוסטריע-קרייזען ארויסגערופען גרויס אויפזעהען. אינזש. ניסענהויז איז איצט געקומען קיין לאדז כדי אנצוקניפען בעציהונגען מיט דער פוילישער אויטאמאביל-אינדוסטריע.

א „זאבאווע"
מיט מעסערס

(§) אין דארף שיקאווא הינטער לאדז האט א געוויסער בזשאזאווסקי איינגעארדענט א הוליאנקע. צו דער פערוויילונג זענען אויך געקומען די לאדזער ראמאן קרישאק (נאפיורקאווסקא 76) און מאריאן מארטשוק (בזשעזשינער 86). ביידע האבען זיך געיאגט נאך איין פרויין. ביז לבינו האבען די געסט געכלאפט א „זופ", געווארען שכור און דער קאמף צוליב דער שיקסע איז אריבער אויף מעסערס. קרישאק און א געוויסער אלעקסאנדראוויטש זענען שווער פערוואונדעט געווארען. איינינגע פערשוינען זענען ארעסטירט.

יודיש טעאטער פילהארמאניע נארוטאוויטש 20
יוד. ארט.-פעראיין אין פוילען, — דירעקטאריאט פון די פעראיינס-טעאטערן
בעפולמעכטיגטער דיר.: א. שטאקפעדער — לייטער: א. בעזמאן
נאר 2 וואכען! נוצט אויס די געלעגענהייט נאר 2 וואכען!
וועט גאסטראלירען דער ליבלינג פון לאדזער און ווארשאווער עולם, די אמעריק. קינסט-לערין
אננא יאקובאוויטש
היינט דינסטאג, ד. 20-טן און מארגען מיטוואך ד. 21-טן 9 אווענט
אונאפרופליך די לעצטע 2 מאל
הימאן יאקובאוויטש'ס גרעסטע שלאגער - אפערעטע, מיט'ן גרעסטען סוקסעס פון אננא יאקובאוויטש אלס „סאסע" פון גאליציען
№ 20 געזאנג — אמעריקאנער חתונה — № 20 געזאנג
אין 2 אקטען מיט א פראלאג רעזשיסירט פון היימאן יאקובאוויטש.
ס'נעמען אנטייל: גאנץ ניי - אנגאזשירטער ארטיסטען-אנסאמבל פון ווארש. טעאטערס: (לויט א. ב.) פרויען: י. פלאום, ש. פלאום, ס. פאזנאנסקא, ר. רענינא, — מענער: מ. אייזענבערג, ח. בראקארזש, י. גרינהויז, י. וויינבערג, ד. לואי, מ. מאקסימאוו, מ. פאזנאנסקי, א. קורץ און ה. פלאום.
גרויסער כאר און פערגרעסערטער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון דיריגענט ל. זעלמאן. — בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע
אין פרובען צום ערשטען מאל אין לאדז פרעמיערע מיט אננא יאקובאוויטש די גרויסע סענסאצ. פיעסע מיט געזאנג
„די משוגענע"

קליינער פעליעטאן.

קאזשימיעזש דער סאסנאווצער...

ציטערט ווייבער, נעמט אייך א מוסר השכל פון דער סאסנ[...] פרעזידענטיכע.

די סאסנאווצער פרעזידענטיכ[...] דאס יארזשא חאט פערגעסען ד[...] ימשול בה". דאס איז דער טי[...] דער מאן איז א רב, איז דאס [...] רביצ'ן. אז דער מאן איז א שוח[...] דאס ווייב א שוחט'ן. אז דער מ[...] א דיין, איז דאס ווייב א דיניצ[...] אז דער מאן איז א פעפעסאוויט[...] דאס ווייב מיטשרייען: „הורא[...] זשיע!...

זענען דאך אבער די ווייבע[...] דערען, זיי האבען דאך ליב די [...] טע מאדעס. איז אזוי, ווי זיי [...] זיין מאדערען אינ'ם מארע-זשו[...] ווילען זיי אויך זיין מאדערן אין פאליטיק.. ווי לאנג ס'איז געווען דערן" דער „פעפעעסיזם" האט [...] סאסנאווצער פרעזידענטיכע גע[...] ביי די „פע-פע-עס". איצט, אז [...] געווארען „מאדערן" „בע-בע" די מאדאם יארזשע „גע[...]דראד[...] איהר מאן, דעם פעפעסאוויעץ, און זיך מיט'ן גאנצען ברען פון איהר דערנער ווייבערישער נשמה-אנגע[...] אין די „פראקעס"...

האט עס דעם מאן. דעם פעפ[...] שען עקס-פרעזידענט, שטארק געקר[...] ווי קומט זיין ווייב. די פעפעס[...] צו א „פראק"? עפעס איז דאך, [...] א פראק אנ'אריסטאקראטיש מלב[...] גאר, ווי זאגט מען עפעס: פקוח [...] איז דוחה אידעאלען, און אפילו [...] מאן גופא... און מאדאם יארזשא[...] בעסער געוואלט זיך גט'ן מיט'ן [...] דעם עקס-פרעזידענט, כדי פריי צו [...]נען טאנצען מיט'ן „פראק"... נו, [...] סוף ווייסט איהר דאך; דער פעפע[...]שער עקס-פרעזידענט האט דערפאר[...] שאסען אויף זיין ווייב, די פראק[...] און „תמות נפשי עם פלישתים"..

אז דער מאן איז א רב, איז [...] ווייב א רביצין. איז דער מאן א [...] איז דאס ווייב א דיניצע, און איז [...] מאן א פעפעסאוויעץ, טאר דאס ו[...] נישט זיין קיין פראקיכע..

ווייבער, נעמט אייך אראפ א מ[...] השכל פון קאזשימיעזש דעם — סאסנ[...]צער...

אב-נעה

—:0:—

אנשטעקענדיגע קראנקהייט[...]

פערגאנגענע וואך זענען אין [...] פערצייכענט געווארען 176 פאלען [...] אנשטעקענדיגע קראנקהייטען, דער[...] טער 83 שטערבליך, 25 דיפטעריט [...] 16 בויך-טיפוס.

פערשטארבענער יודישער מיליאנער גוגענהיים
איז געווען איינער פון די מעכטיגסטע מאגנאטען אין דער וועלט

ער איז געווען דער קאפ פון דער בעריהמטער גוגענהיים-פאמיליע, וועלכע ווערט געשטעלט אויף איין צעטעל מיט די ראקפעלערס און מיט די ראטשילדס.-ווי אזוי זיי האבען אויפגעבויט זייער ריזיגען פערמעגען. — די לעבענס-געשיכטע פונ'ם פערשטארבענעם.

דער פערשטארבענער יודישער מאגנאטענייעל גוגענהיים איז געווען איינער פון די גרויסע „קעניגען" פון דער אמעריקאנער אינדוסטריע. ער איז געווען דער „קופער-מאגנאט".

דאס, וואס ראקפעלער איז געווען אין דער אויל-אינדוסטריע, וואס הארימאן און גולד זענען געווען אין די אמעריקאנער אייזענבאהנען, וואס קארנעגי איז געווען אין דער שטאל-אינדוסטריע, וואס מארגאן איז אין דער פינאנץ-וועלט און וואס פארד איז אין דער אויטאמאביל אינדוסטריע, — דאס איז דענייעל גוגענהיים געווען אין דער אמעריקאנער קופער-אינדוסטריע.

אנ'אמעריקאנער אינדוסטריע „קעניג" איז א וועלט-מאכט. ער איז איינער פון די דיקטאטארען אויפ'ן וועלט מארק און זיינע „אינטערעסען" זענען פערצווייגט איבער אלע לענדער.

אזא אינטערנאציאנאלע פיגור איז אויך געווען דער פערשטארבענער אמעריקאנער „קופער קעניג" דעניעל גוגענהיים. ער מיט זיין פאמיליע, די וועלט-בעריהמטע פירמע „מ. גוגענהיים ענד סאנס", האבען אין א צייט פון 30 יאהר אנגעקליבען א פערמעגען, וואס קען זיך פערגלייכען מיט די פערמעגענס פון די ראקפעלערס און פון די ראטשילדס. זי פערמאגט קופער-גרובענס אין אמעריקע, אין אלאסקא, אין מעקסיקא, און אפריקע, און אזיען. די „גוגענהיים-אינטערעסען", קאנטראלירען כמעט די גאנצע קופער פראדוקציע פון דער וועלט.

דאס יעצעפט מיט קופער האבען די גוגענהיים'ס געקראגען א ירושה פון זייער פאטער, מאיר גוגענהיים. מאיר גוגענהיים איז געווען א שווייצארישער בירגער, וואס האט אין יאהר 1848 איינגעוואנדערט אין אמעריקע. אין זיין אלטער היים, אין שווייצאריען, איז מאיר געווען בעשעפטיגט אין דער טעקסטיל אינדוסטריע. און מיט דער זעלבער ארבייט האט ער זיך אפגעגעבען אין די ערשטע יאהרען אין אמעריקע.

נאכ'ן צופעליג איז ער ארייגעפאלען אין דער „ביזנעס" פון קופער. זיינער א פריינד, גרעהעם, וועלכער איז געווען פעראינטערעסירט אין א קופער גרובע אין קאלאראדא, האט אוהם איינמאל געשריבען אין א בריף און אוהם געראטען צו קויפען א חלק אין יענער גרובע. מאיר גוגענהיים האט נישט געהאט קיין גרויסע אמונה אין די קופער גרובען, וואס ליגען ערגיץ אין קאלאראדא; נאר פונדעסטוועגען האט ער געשיקט איינעם פון זיינע זיהן דערצו אונטערזוכען אויפ'ן ארט. דער בעריכט, וואס דער זוהן האט געשיקט, איז געווען א גינסטיגער און מאיר גוגענהיים איז געווארען א שותף אין דער קופער-גרוב.

דאס איז געווען דער ערשטער שטיין אין דער פונדאמענט, אויף וועלכען עס איז שפעטער אויסגעבויט געווארען דאס ריזיגע גוגענהיים פערמעגען.

אפגעקויפט נייע קופער גרובענס, ער האט אויפגעבויט ריזיגע שמעלץ-פאבריקען, ער האט אנגעהויבען זוכען קופער אין פערשידענע געגענדען אין אמעריקע, ביז די „ביזנעס" איז אזוי אויפגעוואקסען, אז זי איז געווארען צו-גרויס פאר אוהם אליין. האט מאיר גוגענהיים צוזאמענגענומען אלע זיינע זיבען זיהן און זיי פארטיגענומען אלס שותפים. יעדער זוהן זיינער איז שוין געווען גרינדליך בעקאנט מיט דער קופער-„ביזנעס", און ווען דער פאטער האט ארייגענומען אלס שותפים. יעדער זוהן זיינער איז שוין געווען זיין ארייגענומען אלס פארטנערס, האט גוגענהיים ענד סאנס"; און אזוי הייסט זי ביז היינטיגען טאג.

דער געוואגטסטער און פליסיגסטער פון די זיבען זיהן איז געווען דעניעל גוגענהיים. ער איז געווען א מענש מיט שטארקער פאנטאזיע און מיט א ברענענדער ענערגיע. ער איז באלד געווארען דער קאפ פון דער פאמיליע און דער אויבערגענעראל פון די „גוגענהיים אינטערעסען", וועלכע ער האט אין א קורצער צייט אויסגעשפרייט איבער אלע טיילען פון דער וועלט. נישט נאר קופער-גרובענס האט ער ענטוויקעלט און פון זיי געשעפט געלד, נאר ער האט אויך אנגעהויבען אפקויפען זילבער, דומענט פעלדער, גאלד-פעלדער, אייזענבאהנען, באנקען און אנדערע „קלייניגקייטען". די פאמיליע גוגענהיים איז געווארען אנ'אינדוסטריעלע וועלט-מאכט.

דעניעל גוגענהיים האט זיך נישט אפגעשראקען פאר קיין שום שוועריגקייטען. ער האט געהאט א מערקווירדיגען שארפען חוש פאר „ביזנעס". ער האט גלייך דערקענט, וואו עס איז דא א געלעגענהייט צו מאכען א פאר מיליאן דאלאר. דערביי האט ער אפט אונטערנומען זאכען, וואס קיין אנדערער מענש האט נישט געוואגט צו טון.

„נובטערע מענשען" האבען אויף גוגענהיים'ס אונטערנעמונגען אפט געקוקט ווי אויף משוגעת'ן, וואס מוזען זיך ענדיגען מיט א דורכפאל. אבער אלע מאל האט זיך אויסגעלאזען, אז גערעכט איז געווען גוגענהיים און נישט די „נובטערע מענשען".

אזא „משוגעת" איז געווען די קופער גרוב, וואס גוגענהיים האט געגראבען אויפ'ן שפיץ פון א הויכען בארג אין די שנעע-וויסטענישען פון אלאסקא. די גאנצע וועלט האט זיך אויסגעלאכט פון גוגענהיים'ס איינפאל צו אינוועסטירען מיליאנען דאלאר'ס אין א פערפרוירענעם שפיץ בארג אין אלאסקא. אבער גוגענהיים האט דארט דערשמעקט קופער און האט דערט, אונטער די גרעסטע שוועריגקייטען, אנגעהויבען גראבען. איידער ער האט געקאנט צוקומען צו יענעם שפיץ בארג און אהין ארויפברענגען די ארבייטער און די אלע נויטיגע זאכען, וואס מען דארף האבען צו גראבען א קופער-מאין, האט ער געמוזט אויסבויען א ספעציעלע באהן, וואס לויפט ביז אויפ'ן שפיץ בארג. די באהן האט געמוזט דורכשניידען ריזיגע אייז-פעלדער און לויפענדע שנעע-טייכען, וועלכע האבען ארונטערגעפליצט איבער די זייטען פון בארג; אבער גוגענהיים איז אלע שוועריגקייטען בייגעקומען. היינט איז די „גרוב" אויף יענעם שפיץ בארג איינע פון די רייכסטע קופער-גרובענס אין אמעריקע.

אנ'אנדער „משוגעת" פון דעניעל גוגענהיים איז געווען דאס זוכען קופער אויף א 10 טויזענד פוס הויכען שפיץ בארג אין טשילי. עס איז געווען כמעט אונמעגליך צוצוקומען צו יענעם שפיץ בארג: קיין וואסער איז דארט נישטא. קיין אייזענבאהן געהט דארט נישט. מען האט געמוזט געפינען א נייעם וועג, ווי אזוי צו ברענגען אהין וואסער פון 45 מייל ווייט און עס ארויפצופיהרען אויפ'ן בארג. מען האט געמוזט אפילו ערפינדען א נייעם וועג, ווי צו שמעלצען קופער אויפ'ן ארט, ביי דער גרוב אויפ'ן שפיץ בארג, און נישט דארפען די ריזיגע מאסען קופער-ערד ארונטערברענגען און מאל צו די שמעלץ פאבריקען.

איבער 50 מיליאן דאלאר האט די גוגענהיים'ס פאמיליע אינוועסטירט אין דעם ריזיגער „משוגעתער" אונטערנעהמונג, איידער זי האט אנגעהויבען ברענגען פראפיטען. היינט איז יענע „מאין" אויפ'ן שפיץ בארג פון טשילי ווערט 200 מיליאן דאלאר.

אלץ גרעסער און גרעסער זענען געווארען די „גוגענהיים אינטערעסען". זיי האבען באלד ארומגענומען די גאנצע וועלט. אונטער דער פיהרונג פון דעניעל גוגענהיים האבען זיי אנגעהויבען גראבען צין-גרובען אין באליוויע, דימענטען אין קאנגאליא (דאס דריטע גרעסטע דימענט פעלד אין דער וועלט בעלאנגט צו די גוגענהיים'ס), כעמישע מיסטעס שטאפען אין טשילי, דימענטען, זילבער און אנדערע מעטאלען אין דער בעלגישער קאלאניע קאנגא, און צענטראל-אפריקע. פאר זיין ענטוויקלונג פון די האלץ — און דימענט-אינדוסטריע אין קאנגא האט דעניעל גוגענהיים געקראגען אין יאהר 1919 א מעדאל פון בעלגישען קעניג.

אין די לעצטע יאהרען האט זיך דעניעל גוגענהיים צורוקגעצויגען פון געשעפט און איבערגעגעבען זיין זוהן הערי פ. גוגענהיים, וועלכער איז אמעריקאנער אמבאסאדאר אין קובא. גוגענהיים'ס זוהן, ראבערט גוגענהיים, איז א קאלאנעל אין קרינס דעפארטאמענט אין וואשינגטאן.

דער פערשטארבענער קופער קעניג איז אויך געווען א בעוואוסטער פילאנטראפ. אין אמעריקע איז ער הויפטזעכליך בעריהמט צוליב די פיל מיליאנען דאלאר, וואס ער האט געגעבען פאר דער ענטוויקלונג פון לופט-פליהעריי.

ער האט אוועקגעגעבען א פרייז פון 100 טויזענד דאלאר פאר דעם זיכערסטען אעראפלאן, וואס מען האט ביז איצט געפינען. א דאנק דעם פרייז קאנען זענען א סך נייע זיכער אעראפלאנען ערפונדען געווארען און די צאהל אונגליקען אין דער לופט איז שטארק פערקלענערט געווארען.

ער איז אויך געווען א פילאנטראפ אין אנדערע, מעהר מענשליכע זאכען ווי לופט פליהעריי. ער האט געשטיצט אונזווערזיטעטען און פערשידענע צדקה אנשטאלטען. ער האט אוועקגעגעבען א סך מיליאנען, אבער די צייטונגען האבען נאר זעלטען געמאלדען וועגען זיינע נדבות. דעניעל גוגענהיים איז געווען א שטילער נדבן, ער האט געהאלטען פון „מתן בסתר", פון געבען נדבות אין דער שטיל.

דניאל גוגענהיים איז געווען איינ[ער] פון די ראמאנטישסטע פיגורען אין דער ענטוויקלונג פון אמעריקע. ער איז גע[ווען] איינער פון די בעריהמטע אינדוס[טריעלע] פיאנערען, וואס האבען זיך גע[...]שאפען גאנצע „קעניגרייכען" אין דער אמעריקאנער האנדעלס וועלט, אבער גוגענהיים איז געווען ווייכער, מענשליכער ווי יענע אמאליגע מענשען פון „שטאל און אייזען". גוגענהיים איז געווען א יוד, ער האט ליב געהאט קונסט, מוזיק און בלומען. אין 1924 האט ער געגרינדעט דעם „דניאל און פלארענס גוגענהיים פאנד". וועמענס צוועק עס איז „צו העלפען דורך צדקה און גוטע טאטען די מענשהייט אין דער גאנצער וועלט". א סך מיליאנען האט גוגענהיים ארייגעלעגט אין דאזיגען פאנד.

די זיבען ברודער גוגענהיים מיט זייערע קינדער, האבען מיט זיך פאר געשטעלט אנ'אמת'ע „מלוכה", פונקט ווי די בעריהמטע ראטשילד פאמיליע. זיי האבען אלעמאל געלעבט אין דער גרעסטער איינינקייט אונטער דער שטרענגסטער, פאטערליכער דיסציפלין. צוערשט פון מאיר גוגענהיים, דערנאך פון דניאל גוגענהיים. ביי דער וויכטיגער זאך האלטען זיי אפ א משפחה-ראט, און ווי אזוי די משפחה ענטשיידעט, אזוי האנדעלט יעדער איינצעלנער מיטגליד פון דער פאמיליע. צוליב זייער שטרענגער פאמיליען דיסציפלין, זייער אלטער יודישען מאראלישען און זייער עכט יודישען מדה פון געבען שטילע נדבות „מתן בסתר", זענען זיי געווארען א מין לעגענדע, סיי פאר די יודען און סיי פאר די נישט-יודען.

—=0§0=—

לאדזשער יוד. געזעלשאפטען פאר סאציאלער שוץ בעקומט היי־יאהר ניט קיין פרוטה פון דער קהלה

וואס עס איז געשטראכען געווארען און וואס עס איז געבליבען אין לאדזשער קהלה־בודזשעט

(—) די שטאט־סטאראסטווע האט נאכ־טען איבערגעשיקט דער לאדזשער קהלה דעם בעשטעטיגטען בודזשעט פון לאד־זשער קהלה פאר 1930 מיט א היפש ביסעל „אויסבעסערונגען" פון בילדונגס־מיניסטעריום.

ווי עס שטעלט זיך ארויס, האט דאס מיניסטעריום געמאכט דעם גרעסטען שניט אין די פאזיציעס פון סובסידיעס פאר די אינסטיטוציעס פאר סאציאלער הילף און פאר בילדונג, וואס נויטיגען זיך צום מעהרסטען אין עפענטליכער אונטערשטיצונג מצד דער יודישער קהלה.

די סובסידיעס פאר די יתומים־היי־זער און אנדערע געזעלשאפטען פון סאציאלער שוץ זענען געשטראכען גע־ווארען ביז צו די סומעס, וואס עס איז פאר זיי בעשטימט געווארען (אויך דורכ'ן מיניסטעריום...) אין פאר־א־יאה־ריגען בודזשעט.

איינגאנצען אויסגעמעקט פון בודזשעט זענען געווארען די פאזיציעס, פון וואס זענען געווען בעשטימט פאר דער פאלקס־אוניווערזיטעט ביי „התאחדות", פאר די יודיש־וועלטליכע שולען, פאר די ביבליאטעקען, פאר אלערליי אוונד קורסען, די סטיפענדיעס פאר שטודי־רענדע, פאר „אויקסיליום אקאדעמיקום יודאאיקום", פארן יודישען וויסענשאפ־טליכען אינסטיטוט אין ווילנע, פאר דער עמיגראציע־געזעלשאפט „יעאס", פאר הכנסת־כלה (פיעטרקאווער 32), פאר דער ישיבה „בית־ישראל", פאר ישיבה „בית־אהרן" א. א.

די הכנסה פון קהלה־עטאט איז פער־קלענערט געווארען פון 1 מיליאן 167,800 זל. אויף 1 מיליאן 340,040 זל.

די פאזיציעס אויף אנאנסען איז רע־דוצירט געווארען פון 6700 זל. אויף 4000 זל.

די פאזיציע אויף עווענטועלע הצ־כרונגען פון די בעאמטען־פענסיעס איז אינגאנצען געשטראכען געווארען (2000 זל.).

אויך זענען געשטראכען געווארען די פאזיציעס פאר א כשר'ע זעלבסט־קיך, אויף שאפען זומער־קאלאניעס פאר קינדער און אויף אדמיניסטראטיווע אויסגאבען פאר א „אפיעקונעס־ביורא".

אויף אויסצוהאלטען דאס אלטשטע־טישע בית־המדרש איז בעשטימט גע־ווארען 2000 זל; פרעלימינירט זענען געווען די אויסגאבען אויף 4000 זל.

די פאזיציע פון 10,000 זל. איבער־צובויען דאס בית־המדרש איז געשטרא־כען געווארען.

דאגעגען איז געבליבען דער רעפ־רעזענטאציע־פאנד פארן קהלה־פרעזעס (10,000 זל.).

די פאזיציע אויף אונפאראויסגעזע־הענע אויסגאבען איז פערקלענערט גע־ווארען פון 15,000 אויף 10,000 זל.

אין אלגעמיין איז דער קהלה־בוד־זשעט רעדוצירט געווארען פון 1 מיל־יאן 467,334 זל. אויף 1 מיליאן 332,274 זל.

דאס מיניסטעריום האט מיטגעטיילט דער קהלה־פערוואלטונג, אז אלע רע־קורסען וועגען בודזשעט, ווי אויך די אנקלאגע פון פרעזעס פון קהלה־ראט ש. בודזינער, זענען אפגעווארפען גע־ווארען געווארען.

שרעקליכע אויטאבוס־קאטאסטראפע

צוויי אויטאבוסען צושמעטערט, 5 פאסאזשירען פערוואונדעט

„שילא" דער פאסאזשיר־אויטאבוס, וואס קורסירט אויף דער ליניע קאריו — לאדז איז געפאהרען מיט'ן גאנצען אומ־פעם קיין מורעק. אין דער אנטקעגען־געזעצטער ריכטונג איז געפאהרען דער אויטאבוס אליש — מורעק מיט אויס־געלאשענע רעפלעקטארען. דער אויטא־בוס „שילא" האט דעריבער נישט בע־מערט יענעם אויטא און עס איז גע־קומען צו א צוזאמענשטויס. ביידע אוי־טאבוסען זענען צושמעטערט געווארען. פון אונטער די צובראכענע מאשינען האט מען זיך געהערט פערצווייפעלטע גע־שרייען און קרעכצען פון די פאסאזשי־רען. 5 פערזאן זענען שווער פערוואונ־דעט געווארען.

זיך גענומען דאס לעבען א יידער פאה"ר צו טאטע־מאמע קיין אמעריקא

שווערע טראגעדיע פון א יונגע מעלאנכאליקערין

מיט עטליכע יאהר צוריק איז ארויס־געפאהרען פון לאדז קיין אמעריקא די יודישע פאמיליע דזשעשעווסקי פון סקווע־ראווע 13. די פאמיליע האט זיך אין אמעריקא גוט ארויפגעארבייט און האט שוין ארויסגעשיקט קיין לאדז ארויס־פארערונגען און גע[illegible] די איבעריגע קינדער. און צווי וואכען ארום האבען שוין אלע געזאלט לאזען זיך אין וועג אריין. אלץ איז שוין געווען גרייט.

נאר איינע פון זשעשעווסקי'ס קינ־דער, די 16־יעהריגע טויבע, האט זיך איינגעעקשנ'ט, זי וויל נישט פאהרען קיין אמעריקא. טאטע־מאמע ווילען פון מיר סיי ווי נישט האבען קיין נחת, צו וואס זאל איך זיי דאס לעבען פערביי־טערן, — האט זי גע'טענה'ט.

אומזיסט האבען די ברידער און שוועסטער איהר איינגערעדעט, אז די עלטערן און אמעריקא ווילען זיך מיט איהר פרעהען, איהר וועט גוט זיין. זי איז געבליבען איינגעשפארט.

עהערגעכטען האט טויבע זשעשעווס־קא געזאגט אין שטוב, אז זי געהט צו איהר באבע אויף ווסכאדניא גאס זיך פרעגען, צי זי זאל זיך דאס לעבען נע־מען, אדער זי זאל פאהרען קיין אמע־ריקא צו די עלטערן.

און דער אמת'ן איז זי צו דער באבע נישט געגאנגען. מען האט זי געפינען אין א טויער פון ווסכאדניא גאס א פער־סמ'טע מיט א גרעסערער דאזע סם.

אין א שווערען צושטאנד איז די יונ־גע זעלבסטמערדערין אפגעפיהרט געווא־רען אין שפיטאל.

דאס מיידעל איז געווען א מרה־שחורה'דיגע און דאס איז די סיבה פון איהר זעלבסטמארד.

יוד. ארט.־פעראיין אין פוילען. דירעקטאריאט פון פעראיינס - טעאטער. בעטולם. דיר.: א. שטאקפעדער. — לייטער: א. בעזמאן.

לאדזשער יוד. קאמער־טעאטער — נייער

„ארט"

חייסטר זאל

„מאנטיפעל"

זאכאדניא 43

קינסטלערישער לייטער: מ. בראדערזאן

היינט דינסטאג

נאר 1 פארשטעלונג

9.15 אוונט.

גוט מארגן קאזע!..

אין 2 טיילען, 12 בילדער.

אנסאמבל לויט'ן א"ב. פרויען: זיסעל גירל, לאלא זילבערמאן, שיינע מרים, מאשע פעטער־מאן, לילי פערי, אסתר ראזען. מענער: ש. גאלדשטיין, שמעון דשיגאן, מאטעל קאן, יעקב רייכגלאס, ישראל שומאכער י. שיפער.

טעקסטען: משה בראדערזאן, משה נאדיר און י. אבערזשאנעק. מוזיק: ה. רובין, א. בייגעלמאן אין פאלקס־מאטיווען. דעקאראציעס און קאסטיומען: יצחק ברוינער און וו. וויינטרויב. מוזיק־לייטער: הערץ רובין. רעזשי: ש. דזשיגאן און י. שומאכער. בינע־אינספעקטאר: מ. קאן. ליבט־עפעקטען י. יערזאו

מארגען 1 פארשטעלונג 9.15 אוו.

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער פון 11 פריה ביז 1 בייטאג און פון 5 אוו־נער אוו. שבת א גאנצען טאג.

ראדיא פראגראם

דינסטאג 21 אקטאבער

לאדז, (233,8) 11.58—12.05 שעה צייכען 12.05—13.15 גראמאפאן פליטען מוזיק 13.20 —15.15 פארלעזונג פון טעגליכ'ן פראגראם ווי אויך קינא און טעאטער רעפערטואר, 15.35—15.50 פליה רנע 15.50—16.10 פארטראג 16.15—17.15 גראמאפאן פליטען מוזיק, פון ווארשע 17.15—17.40 פארטראג 17.45—18.45 סימפאנישער קאנצערט 18.45—19.10 פארשידענעס 19.10—19.25 קאמוניקאט פון דער לאדזשער האנדעלס קאמער און פארלעזונג דעם פראגראם אויפ'ן נעכסטען טאג 19.25 - 19.35 גראמאפאן פליטען מוזיק, [illegible] פון ווארשע 19.35— 19.50 ראדיא פרעסע זשורנאל 19.50 טעאטער פון ווארשאווער טעאטער נאך דער אפערע הצטער, פאליציי און ספארט קאמוניקאטען ווי רעטראנסמיס יעס פון אויסלענדישע סטאציעס.

—:0:—

מיליטער־בעאמטע בעשולדיגט אין פער־שווענדען א האלבען מיליאן זל.

גרויסער פראצעס אין לאדזשער מיליטערישען געריכט

(§) אויף דער בעשולדיגונגס־באנק פון לאדזשער מיליטערישען קרייז־געריכט זענען געזעסען דער מאיאר וואצלאוו פולאמאוויטש פון ווארשא, דער לייטער פון בוי־רעפעראט ביים ווארשאווער גארניזאן, קאפיטאן סטאניס־לאוו הערמאן פון יאראסלאוו, און דער לייטער ביים אומבוי פון די מאבילוזא־ציע־מאגאזינען פון 10. פולק אין לא־וויטש, פארוטשניק בראניסלאוו ווישע־קערסקי פון ווארשא.

פולאמאוויטש'ן ווארפט מען פאר דער בע־שולדיגונגס־אקט, אז זייענדיג פארזי־צענדער און לייטער פון דער קאנקורס־קאמיסיע ביים מיליטערישען בוי־ראיאן האט ער דעם 11. יוני 1924 פערפאר־דענט אנ'עפענטליכען קאנקורס און ווע־גען דעם געמעלדען בלויז אין די לאד־זער צייטונגען. ביים דורכקוקען די אפערטען האט ער און פראטאקאל אריין נישט דיקטירט די פרייזען פון די בע־זונדערע אפערטען און לסוף האט ער רעצענזירט אנצונעמען די אפערטע פון דער פירמע „מרעם". דערביי איז דער פרייז פון אט דער פירמע געווען העכער פון אנדערע אפערטען אויף 82,254 זל.

הויז רעם האט מאיאר פולאמאוויטש, נישט־זייענדיג דערצו בעפולמעכטיגט, איבערגעגעבען אהן א קאנקורס דער פירמע „מרעם" צו בויען א באד אין לאדז און צוליב די העכערע פרייזען האט די מלוכה־קאסע דערפון געהאט היזק 7,950 זל.

פולאמאוויטש'ן און הערמאנ'ען ווערט פארגעווארפען, אז זיי האבען צוזאמענ־געשטעלט א פאלשען פראטאקאל, אז פירמע „מרעם" האט כלומר'שט אריינ־געטראגען אין דער קאסע פון דער מי־ליטערישער בוי־אפטיילונג א קויציע פון 2000 זל. פאר'ן בעטראכטען איהר אפערטע.

רעם קאפיטאן הערמאן ווערט אויך פאר־געווארפען, אז איבערגעבענדיג אויף איינגענער אחריות קאפיטאלע בוי־ארביי־טען דער פירמע „מרעם", האט ער פער־אורזאכט דער מלוכה א שאדען אויף 83,133 זל.. און יולי 1924 האט קא־פיטאן הערמאן גענומען ביי דער פיר־מע „מרעם" א גאלדענע בראש מיט פערל און אזעלכע אוירינגלעך אלס מישכון אויף 40 זל., די הפצים האט ער דערנאך פערקויפט און געזאגט, אז ער האט זיי גארנישט גענומען.

רעם פארוטשניק ווישעקערסקי ווערען אויך פאר־געווארפען א רווח ענליכע חטאים.

אלע דריי אנגעקלאגטע האבען גע־מיינזאם שאדען געבראכט דער מלוכה־קאסע אויף א האלבען מיליאן זל.

קאפיטאן הערמאן האט דער ערשטער ערקלערט, אז 1 מיליארד פוילישע מארק און 350 זל., וואס ער האט געגעבען דער בוי־פירמע אלס קאנטאס, וועלכע זענען נישט געבוכט געווארען, זענען פערווענדעט געווארען אויף רעמאנטירען מאיאר פולאמאוויטש'עס וואוינונג. די קוויטעס דערפון זענען איהם פערלוירען געגאנגען. קאנקורסען זענען נישט גע־מאכט געווארען, ווייל ס'איז נישט גע־ווען קיין צייט דערויף.

עס ווערען דערנאך גאך אויסגעהערט דער מאיאר פולאמאוויטש און פאר־רוטשניק ווישעקערסקי. אויך זיי זענען זיך נישט מודה.

היינט ווערט די געריכטס־פערהאנד־לונג פארטגעזעצט.

—:0:—

טעאטער און קונסט

קאנצערט פון וואסיא פריהאדא

דער דאזיגער הויך בעגאבטער פי־דעל־ווירטואז איז נישט קיין גאסט ביי אונז. שוין מיט זיינע פריהערדיגע דע־בוטען האט ער זיך ביי אונז פערשאפט א גרויסע צאהל געטרייע אנהענגער און ענטוזיאסטישע בעוואונדערער פון זיין הויכער קונסט און אונפערגלייכליכער טעכניק.

אויך בעת זיין היי־יעהריגען קאנ־צערט האט דער קונסטלער בערעכטיגט זיין קונסטלערישען רוף אלס „פאגאניני רעדיוויוס", ד. ה. דער אויפגעשטאנענע פאגאניני. ארויסווייזענדיג זיין אויסער־געוועהנליכע זיכערקייט און די געפעהר־ליכסטע אפליקאציעס פון פאגאניני'ס ווערק, ווי די צארטבעהויכטע פיזיקאלישע אלעמענט און גליסאנדעס, מיט וועלכע עס זענען אזוי פול אנגעשפיקט די ווערק פון פאגאניני — אט דעם גרעסטען, גאון פון פידעל־קונסט פון פאריגען יאהרהונדערט.

פריהאדא האט אבער דאסמאל בע־וויזען, אז ער פערמאגט אויך אינטערעס פאר די ערנסטע ווערק פון קלאסישער און שפעטערער פידעל־קונסט, ווי למשל גריגס, משייקאווסקי'ס און מענדעלס־זאהן'ס ווערק.

דער קונסטלער איז, ווי שטענדיג, גע־ווארען שטורמיש בעגריסט און נאך שטורמישער אפלאדירט און ער האט זיך געזעהען געצוואונגען צוצוגעבען אוי־סערן פראגראם נאך איינציגע צוגאבען, מיט וועלכע ער האט אבער נישט מפיים געווען דעם „עולם אנהענגער", וואס האט מיט ווילדע קולות פערלאנגט דווקא די „צוגייגעווייזן", בעת דער קונסטלער האט שוין געהאלטען אין שפילען.

עס מוז בעמערקט ווערען, אז אזא בעציהונג צו א קונסטלער איז נישט קולטורעל און דערפאר באין אופן נישט דערלאזבאר.

ווען א קונסטלער ענדיגט זיין פראג־ראם, האט ער זיין אויפגאבע געענ־דיגט, און ווען ער גיט נאך צו איינציגע צוגאבען, איז עס זיין גוטער ווילען. עס איז דעריבער נישט פאסיג צו פערלאנ־גען פון א קונסטלער די אויספיהרונג אויפ'ן פערלאנג אזעלכע ווערק, וואס נישט־הען נישט אריין אין זיין רעפערטואר.

אקץ ר

לאדזשער באנדיט, גרעסטער בערלינער פאסער

אריינגעפאלען אין די הענד פון לאדזשער פאליציי

מיט 6 יאהר צוריק האט אין לאדז גראסירט א געפעהרליכע באנדיטען־באנ־דע, וועלכע האט אויסגעפיהרט א גאנצע רייהע רויב־אנפאלען. צווישען אנדערע איז דעמאלט בערויבט געווארען דער לאדזשער סוחר חורש, ביי וועלכען די רויבער האבען צוגענומען עטליכע צענ־דליג טויזענד זל. פון לאדז איז די באנ־דע אוועק קיין ווארשא און אייסגעפיהרט אנ'אנפאל אויפ'ן יובילער־געשעפט פון א געוויסען שטערן, ביי וועלכען עס איז צוגערויבט געווארען בריליאנטען פאר 85000 זל. די שייכע איז דאן אריינגע־פאלען אין דער הענד פון פאליציי. פון ארעסט איז געלונגען צו אנטלויפען דעם לאדזשער באנדיט רעפאל גראמן. ער האט זיך איבערגעכאפט קיין בערלין און דארט געווארען איינער פון די גרעס־טע פאסערס און צוגענומען די פרנסה פון אלע בערלינער פאסערס. די לעצ־טע האבען זיך און איהם נוקם געווען, פער'מסר'ט איהם פאר דער מאכט און אזוי ארום איז גראמן ווידער אריינגע־פאלען אין די הענד פון דער פוילישער מאכט.

געכטען איז ער פער'משפט געווארען אויף 2 יאהר תפיסה. ס'האט זיך דערביי אויך ארויסגעשטעלט זיין גאנצע טונקע־לע פערגאנגענהייט אזוי, אז אויף איהם הערט איצט א גאנצע רייהע פראצעסען פאר די אלטע פערברעכענס.

אייך שוואגער שטעכט דעם צווייטען מיט א פערזשאווערט מעסער

פערוואונדעטער שטארבט פון א בלוט־פערגיפטונג. — מערדער פער'משפט אויף 1 יאהר טורמע

(§) אין לאדזשער קרייז־געריכט איז נעכטען פארגעקומען א פראצעס נעגען עדוואַרד קעלער, וועלכער איז אנגע־קלאגט געווארען אין פערוואונדען מיט א פערזשאווערט מעסער זיין שוואגער, וועלכען מען האט געמוזט צוליב דעם אראפנעמען א האנד און דערנאך איז ער געשטארבען פון א בלוט־פערגיפטונג.

פון די ערות־ערקלערונגען איז צו זע־הען, אז אויף מארגאווא 11 האבען גע־וואוינט אין איין צימער די פאמיליעס קעלער און לאנגע, וועלכע זענען געווען צווישען זיך אין קרובה'שאפט. צווישען די שוואגערס איז אפט געקומען צו מחלוקות און צו געשלעגען, א רעזול־טאט פון לאנגע'ס אוואנטוריסטישע נוי־גונגען.

דעם 13. אקטאבער פ. י. האט לאנגע געשלאגען זיין שוואגער קעלער מיט א שטוהל. קעלער האט דאן מיט א פער־זשאווערט מעסער געשטאכען לאנגע'ן.

אין געריכט האט קעלער זיך נישט מודה געווען און דער שולד. ער איז פער'משפט געווארען אויף 1 יאהר אויס בעסערונגס־הויז.

—

שטרייק צוליב'ן רייסען לוין

(§) אין די ברידער פושוגורסקי'ס פאבריק אויף פאמארסקא גאס האבען די ארבייטער פערשטרייקט צוליב דעם, וואס די פירמע האט געוואלט רייסען די לוינען.

פערשאלטען בלוט

גרויסער שפאנענדער ראמאן פון דער היינטיגער צייט

(54 פארזעצונג)

פלוצלונג האט ער געגעבען א פערצווייפעלטען געשריי.

נאך אמאל האט זיך דער קאפ פון דעם אומגליקליכען, אבער באלד איז ער צוריק פערשוואונדען געווארען און די שוימענ־דיגע כוואליעס האבען איהם אינגאנצען פערדעקט.

— אלמעכטיגער, העלף מיר! עס קען זיין, אז נישט בלויז איך וועל א מענשען ראטעווען דאס לעבען, נאר איך וועל אויך ענטדעקען א שרעקליך פערברעכען! — האט דער יונגערמאן אויסגערופען און אריינגעשפרונגען א האלב־נאקעטער אין וואסער־אריין.

פון יענער זייט ים האט זיך ווידער דערהערט א פער־צווייפעלט געשריי פון א פרויען־שטימע, וועלכע האט דער־זעהענדיג אריינשפרינגען דעם יונגערמאן זיך אראפגעלאזט אויף די קניע און גענומען זאגען הייסע תפלה צו גאט, ער זאל איהר ברודער בעשיצען.

און מיטען אבער דעם דאזיגען געבעט האט זי זיך אומגעדרעהט און דערזעהן זי ווייטענס, ווי איהר ברודער שווימט אויף דער איבערפלאך פון ים. זי האט אבער נישט בעמערקט, אויב ער שווימט אליין, אדער ס'איז איהם אויך געלונגען אפצוראטעווען דעם אומגליקליכען מאן, וואס האט זיך מיט עטליכע מינוט ריהער געראנגעלט מיט די שטורמי־שע כוואליעס פון ים.

זי איז פון דער ווייטענס געשטאנען און צוגעקוקט צו דעם העלדישען שווימען פון איהר ברודער און נישט ארויס־געערט קיין ווארט.

איצט האט זי ערשט דערזעהן, אז ס'איז דעם ברודער איהרען יא געלונגען דעם אומגליקליכען ארויסצורייסען פון די צעווילדעוועטע כוואליעס.

— מאקס, זאל איך דיר אפשר קומען צו הילף? — האט זי אויסגערופען.

— ניין, איך ברויך נישט! — האט דער יונגערמאן איהר צוריקגעענטפערט.

אין עטליכע סעקונדען ארום האט זי שוין געזאלט צום ראנד פון ים, כדי אקעגנצוקומען איהר ברודער.

— א, טייערע, געה רוהיג! — האט ער אויסגערופען.

צוגעהענדיג נעהנטער צום האלב־טויטען קערפער, וואס איהר ברודער האט נאר־וואס ארויסגעשלעפט פון ים, האט בארא אויסגערופען:

— ברודער, מיינער, דו זעהסט, דיין מקריב זיין זיך האט סיי־ווי נישט געהאלפען — דער אומגליקליכער איז דאך טויט!

— ניין, ניין, דארא, דאס קען נישט מעגליך זיין. איך האב איהם צו שנעל ארויסגעשלעפט ער האט נאך אין זיך חיות.

— פארוואס זענען מיר מאקע נישט צוגעפאהרען מיט אונזער אויטאמאביל. מיר וואלטען דאך דעם אומגליקליכען געקענט אויפנעהמען און איהם אפפיהרען ערגיץ אין א שפיטאל.

— מיר קענען איהם אבער פון דאנען נישט אוועק־נעהמען ביז מיר וועלען איהם נישט רעטונירען, — האט מאקס געענטפערט.

— נעם איהם אן, ברודער. איך וועל דיר העלפען דעם אומגליקליכען אנייטראגען אין צווייטען הויז אריין.

— האט דאס מיידעל א זאג־געטאן.

— דארא, גיב נאר א קוק אויף דעם דאזיגען איידע־לען מאן. ער זעהט אומבערינג אויס, ווי אנ'אריסטא־קראט! — האט מאקס געזאגט.

— איך וועל דיר געבען א בעסערע עצה, דו בלייב ביי דעם אומגליקליכען. רייב איהם איין די שלייפען און די ברוסט! איך וועל אריבערגעהן צו יאקוב'ן און וועל איהם הייסען צופאהרען מיט א וואגען.

פלוצלונג האט זיך פון מויל פון דערטרונקענעם ארויסגעגאסען א שטראם וואסער.

— אהא, זעהסט, דארא, ער קומט ווידער צו זיך! גיב אכטונג אויף איהם, רעד צו איהם און ברענג איהם מעהר אין בעוועגונג, און עטליכע מינוטען ארום בין איך ווידער דא! — האט דער יונגערמאן בעפוילען און זיך דערווייטערט פון דאנען.

דאס בילד־שעהנע מיידעל, וועלכע איז געווען עלע־גאנט געקליידעט, האט געטאן, אזוי ווי איהר ברודער האט איהר בעפוילען און אין עטליכע מינוטען ארום האט דער נאר־ראנדמאן אנגעהויבען צו אטעמען.

— א דאנק אין הימעל, איך דאנק דיר. ער לעבט ווי־דער! מיין ברודער, מאקס האט איהם געראטעוועט דאס לעבען! — האט דאס מיידעל אויפגעהויבען איהרע שעה־נע אויגען אין דער הויך און געשעפטשעט.

אין דעם דאזיגען מאמענט איז מאקס צוגעפאהרען מיט אנ'עלעגאנטען אויטאמאביל.

— יא, ער לעבט, טייערער! — האט זי אויסגערופען, ווען איהר ברודער איז ארויסגעשפרונגען פון פראכטפוי־לען וואגען.

א טיפער זיפץ האט זיך ארויסגעריסען פון געראטע־וועטען מאק'ס ברוסט.

— בעסער אזוי, בעסער אזוי! — האט מאקס זיך אראפגעבויגען, כדי איהם אויפצוהויבען פון דער ערד.

אין דעם דאזיגען מאמענט איז אנגעקומען דעם שא־פער פון איטאמאביל, אנגעטאן אין א פרעכטיגען ליווריי און אויסגערופען:

— מיין גאט, גנעדיגער הער באראן, איהר האט דעם אומגליקליכען פון וואסער ארויסגעצויגען?

— אודאי אזוי! ס'איז מיר געלונגען דעם מאן אוועק־צורייסען פון א זיכערען טויט. העלף מיר, יאקוב, מיר ווע־לען דעם מאן אריינזעצען אין וואגען און אהיימפיהרען!

דער געראטעוועטער ראנדמאן האט זיך באלד געפיי־נען אנגעוועהנט, און דעם עלעגאנטען פרעכטיגען אויטא.

ווען זיי זענען שוין געווען אין מיטען וועג האט דאס מיידעל פלוצלונג אויסגערופען.

— אך, נאט, ער איז דאך אינגאנצען פערבלוטיגט, מאקס! — און ביי די דאזיגע ווערטער האט זי מיט דער האנד אנגעוויזען אויף אנ'אפענער וואונד אין קאפ, פון וועל־כער ס'האט געשטראמט א טך בלוט.

— א, ער בלוטיגט? דאס איז שוין געפעהרליך! — האט דער יונגערמאן אויסגערופען, דערזעהענדיג, ווי דאס בלוט רינט מאסענווייז ארויס פון דער אפענער וואונד אין קאפ.

די שוועסטער האט ארויסגענומען א טאשענטיכעל און עס צוגעלעגט צום קאפ פון אומגליקליכען, וועלכער איז איצט א האלב־פער'חלש'טער געלעגען אין די ארעמס פון זיין רעטער.

— ווען אפילו ס'זאל מיר נישט געלונגען דעם אומ־גליקליכען מאן צו דערהאלטען ביים לעבען, וואלט איך דאך געוואוסט אויסזוכען די פערברעכער, וועלכע האבען איס אריינגעווארפען אין ים אריין! — האט מאקס געזאגט צוגעפרירקענדיג א פויסט.

— וואס פאר אנ'עהרענווערדיג אויסזעהן דער מאן האט! וואס האט אייגענטליך געקענט בעוועגען די דאזיגע רויבער, אז זיי זאלען דעם מאן אומגליקליך מאכען? — האט דארא געמורמעלט צו זיך.

(פארטזעצונג קומט).

פּערקויפטע נשמות

שפּאַנענדער ראָמאַן

(172 פאָרטזעצונג)

— הערשער! — האָט אײַנער זיך אָנגערופן. — אַמ-בעסטן וועט זײַן, אויב מיר וועלן פון דאַנען אַוועקפאָרן און זיך ראַטעווען דאָס לעבעלע, איך זעה נישט קיין אַנדער רעטונגס וועג.

— נאָר אָהן פאַרצווייפלונג, — האָט ברייטשייד אויפגעריסן מיט אַ מוראַדיגער שטים, וואָס האָט גענומען אַלעמען אויפציטערן. — דו, מיין דרייסטער חבר, פאַרלירסט אויך דײַן מוט?

— דורכ'ן טויט און גיהנום אַריין, ניין נאָכשטייגן!

— אַלזאָ פאַרלאָז זיך. און איך וועל דיר געבען אַ שליחות. זאָלען די חברים זיך זוכען אַ בעהעלטעניש צווישען די טאָלען, וויבאַלד די דרייגאָנער וועלען זיך ארויפדראַפּען אויף די בערג, זאָלען זיי שיסען מיט פּיסטאָלעטען-פולווער, אָבער נישט מיט קוילען, נאָר מיט אײַנצעלנע שאָסן!

דער בעפעהל איז מאָמענטאַל אויסגעפיהרט געוואָרען. די רויבער, זײַענדיג פערשטעלט דורך די קזשאַקעס, האָבען געשאָסען צו די דרײַגאָנער, וועלכע האָבען זיך נישט פאַרלוירען, נישט קוקענדיג אויף די שטאַרקע פאַרוואונדונג, נאָר האָבען גענומען מיט אַלע כוחות צו פאַרכאַפּען די בערג.

ברייטשייד איז געשטאַנען מיט טעליכע פון זײַנע מענשען צווישען די קוזשאַקעס. מאָרע האָט שנעל באַפוילען די רויבער, וואָס זיי האָבען ווײַטער צו טון.

אויף ברייטשייד'ס בעפעהל האָבען די רויבער אָנגעשטעלט די [illegible]. אין אײַנגענבליק האָבען זיי זיך אַ לאָז געטאָן [illegible] צו די דרייגאָנער [illegible] נאָכגעיאָגט.

— יאָגט זיי נאָך! — האָבען די אָפיצירען גערופען [illegible] רעמס, — מיר מוזען זיי אָפּשנײַדען דעם וועג און נישט דערלאָזען, דאָס זיי זאָלען פאָהרען אין שטאָט אַריין.

— עס האָט זיך אָנגעהויבן אַ ווילד געיעג. קנויל'ען שטויב האָבען זיך געטראָגען אין דער לופט, דורך דעם שוואַדראָן זעלנער, וואָס האָבען מיט די לעצטע כוחות געוואָלט פאַרטרייבען די רויבער אין אַנ'אָרט, וואו זיי זאָלען זיי קענען בעזיגען, אַדער צווינגען זיך אונטערצוגעבען.

קאַפּיטעל 78

ד״ר שרעקליכער פּלאַן

טערעזאַ האָט קאָנען [illegible] פאַרלאָזען דאָס רויבער-הויז מיט אַנ'אויסרייד, אַז ער דאַרף פאָהרען [illegible]. סאַקטיס האָט זיך [illegible] געוואָלט דערוויסען וועגען די לעצטע נאַכט-געשעהענישן. טערעזאַ האָט מיט אומגעדולד געוואַרט [illegible] ביז ער וועט צוריקקומען. [illegible]

— וואָס האָט פּאַסירט? — האָט זי האַסטיג אַ פרעג געטון.

— ברייטשייד האָט ווידער געמאַכט אַ דורכפאַל [illegible] אויף דער מיליטער-[illegible] [illegible] האָט צוזאַמענגעפּאַקט [illegible] אין גאַנצע געלד.

— עס איז אומגעגליקט? — האָט טערעזאַ [illegible].

— א געשעהענער פאַקט. גאַנץ פּאַריז האַלט אין איין רעדען דערוועגען. העכסטוואַהרשיינליך וועט מען זיי פאַרפאָלגען. און אפשר האָט מען זיי שוין יאָ געכאַפּט. צי מען האָט אָפּגענומען דאָס געלד ווייס איך נישט. מאַנכע בעהױפּטען, אַז אונטער דער שטאָט איז פאָרגעקומען אַ פאַרביטערטער קאַמף צווישען די רויבער און מיליטער. קיין גענויע פּרטים ווייס איך נאָך נישט.

טערעזאַ האָט געשוויגען,

עס וואָלט געווען אַ נאַרישקייט, ווען ברייטשייד וואָלט געכאַפּט געוואָרען דורכ'ן מיליטער. — האָט קאַפּיטאַן אַ ברום געטון אין אַ שלעכטער שטימונג. — דעמאָלט וואָלטען מיר געווען [illegible] מיט אונזער עקזיסטענץ.

טערעזאַ האָט זיך נישט אָנגערופען.

— דו נעמסט עס אַזוי גלייכגילטיג אָן, — האָט קאַפּיטאַן איהר פאָרגעוואָרפן, — [illegible]? איך פאַרשטעה דיך נישט.

טערעזאַ האָט אַ ציה געטון מיט די אַקסלען און איז [illegible]. [illegible]

ער וואָלט נאָך [illegible] [illegible] גענאַרט [illegible] און איז [illegible].

איך זאָל [illegible] [illegible] [illegible].

קאַצענאויג איז געגאַנגען זוכען טערעזאַ'ן.

— איך בין נייגעריג, וואָס דערפון וועט אַרויסשפּרינגען. — האָט ער זיך אָנגערופען צו טערעזאַ'ן. — איך מיין, אַז ברייטשייד'ן איז ווייטער געלונגען זיך אַרויסצודרעהען. דאָס איז אַ ריינער טייוועל. אָבער דו וועסט איהם מאַכן מיט אַ קאָפּ קירצער. טערעזאַ האָט אַראָפּגעלאָזן דעם קאָפּ און פון איהר ברוסט האָט זיך אַרויסגעריסען אַ שטילער קרעכץ.

(פאָרטזעצונג קומט.

די בעסטע אַרטיסטען פון דער וועלט — ריינער מעלאָדישער קלאַנג

PARLOPHON

צו בעקומען אין אַלע סקלאַדעס פון מוזיק אינסטרומענטען.

Obwieszczenie.

Dyrekcja Towarzystwa Kredytowego miasta Łodzi

podaje do powszechnej wiadomości, że Bank Polski w Warszawie i wszystkie jego Oddziały, począwszy od 23 Października 1930 r. opłacać będą kupony od 4½%, 5% i 8%-ch listów zastawnych Towarzystwa Kredytowego miasta Łodzi bez żadnych potrąceń z tytułu prowizji.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

זאַוואַדזקאַ 1.

נאָר פאַר ווענערישע הויט-קראַנקהייטען און מענער-שוועכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָלאָגישע און נערווען-קראַנקהייטען.

קוואַרץ לאַמפּ-עלעקטרישער היילקאַבינעט-מאַסאַזש

טעגליך פון 8 אין דער פריה ביז 9 אָוונט

זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג

בעזונדער וואַרטע צימער פאַר פרויען

וויזיט 3 זלאָטעס

Dr. L. PIKIELNY

UROLOG

צוריקגעקעהרט

ספּעציאַל-אַרצט פאַר נירען, בלאָז, אורין-קראַנקהייטען

Nawrot 8. telefon 219-90

נעמט אָן פון 4 — 7

Dr. med. J. LUBICZ

Ortopeda

גראַנסקאַ 28, טעל. 183-17

ספּעציאַליסט פון ביינער און געלענק-קראַנקהייטען פאַרקרימונגען פון גלידער און פּלייצעס

פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע אָפּאַראַטען; ווי וואַקלדעקטע געגען פּלאַטע מיט קונסטליכע פיס, אָרטאָפּעדישע גאַרסעטען א. א. וו.

נעמט אָן פון 2.30 ביז 4.30 נאָכמ.

Dr. A. Uryson

אינערליכע קראַנקהייטען

ספּעציאַליסט: מאָגען, קישקעס און לעבער-קראַנקהייטען

11 Listopada (Konstantynowska) 20

נעמט אָן פון 3—5 tel. 21585

Dr. med. M. Heller

ספּעציאַליסט פאַר הויט- און ווענערישע קראַנקע און מענער-שוועכע

נאַווראָט 2, טעל. 179-89

נעמט אָן ביז 10 פריה, און פון 4—8 אָוונט

פאַר פרויען פון 4—5 נאָכמ.

אונבעמיטעלטע — לעטשניצע פּרייזען.

Dr. A. Mazur

צוריקגעקעהרט

ווסכאָדניאַ 67, — טעל. 166-01

נעמט אָן פון 10—2.31.30 און 4—6 אָוונט.

Dr. med. Adam Bender

נאַרוטאָוויטשאַ 30 טעל. 114-75

ספּעצ. אינערליכע און האַרץ-קראַנקהייטען

קינאָ

ZACHĘTA

זגיערזשער-גאַס 26.

היינט און טעגליך! אַ קונסט-שטיק פון דער פּוילישער פּראָדוקציע לויט די בעקאַנטע ערצעהלונג פון מ. סראַקאָווסקי—א. נ.

קולט פונ'ם קערפּער

אַ מעכטיגע דראַמע. קאַמף צווישען צוויי פריינד. אַ געשיכטע פון אַ אַלמעכטיגע ליבע, וועלכע דערשמעטערט אַלע מניעות און אָפּהאַלט. אין די הויפּט-ראָלען:

מ. וואָרקאָני, אַגנעס פּעטערסן-מאָזשוכין

אָנפאַנג פון די סעאַנסען אין די וואָכען טעג 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג. — שבת, זונטאָג, און הגאות 12 אַ זייגער פאַרמיטאָג.

קלאַנג-פילם-טעאַטער

„MIMOZA”

ul. Kilińskiego 178

פון דינסטאָג ד. 21/10

ביז מאָנטאָג ד. 27/10

אַ גרויסער פילם פון אייראָפּעאישער פּראָדוקציע, די ליידען און פריידען פון אַ מיידעל, וועלכע האָט זיך פאַרליבט אין אַ זעגלער

„די פערפירענישען פון אייראָפּא”

אין די הויפּט-ראָלען:

Igo Sym, Liljana Harvey, Harry Halm

אָנפאַנג אין די וואָכען-טעג 5.30, 7.30 און 9.15

שבת, זונטאָג און חגאות 3.30

אויסערן-פּראָגראַם: רעוועלאַציע-קלאַנג-צוגאַבע

דער נאָהנטסטער פּראָגראַם: „ניו-יאָרק ביי נאַכט”

לעצט!

אַכטונג! — אַכטונג!

קאָנקורענץ-פּרייזען!

כדי צו ערמעגליכן די ברייטסטע קרייזען פון ב' פּובליקום צו בעקומען אַ ביליגע און גוטע קינסטלערישע אויפנאַהמע' זענען די פּרייזען אין מיין פאָטאָגראַפישען אַנשטאַלט געוואָרען פאַרקלענערט ווי:

12 שטיק	(„Express pictures”)	זל.	2
6	פאָסט-פאָטאָגראַפיעס	„	2
6	פאָסט-	ברוין	6
6	„	אויף זייד	8

אַכטונג צו אַ ½ טוץ ויידענע פאָסט-פאָטאָגראַפיעס גיט מען צו אַכטונג

אַנ'אָריגינעלען פּאָרטרעט בחנם!!

ס'ווערען אויך אויסגעפערטיגט פּאָרטרעטען אין ראַהמען און אויך אַ פערקויף פון ראַהמען!

קומט און איבערצייגט אייך!

בעמ. ביי מיר צו בעקומען די אויפנאַהמע פון ספּעראַנטאָ-קאָנגרעס

מיט אַכטונג

„PARISIEN”

קונסט-אַנשטאַלט

פראַנציסקאַנער 30.

השבת אבדה

מיטוואָך, ד. 15.10 איז פערלוירען געוואָרען אַ וויציאָנג פון דעלאַטין, פּאָוויאַט נאַדוואָרנאַ אויף דעם נאָמען שלמה גרינשלאַג, ווי אויך אַנ'אַמעריקאַנישער בריף אַדרעסירט אויפ'ן נאָמען סאַלאָמאָן באַנדלער, אין וועלכען עס האָט זיך געפונען אַ 5-דאָלאַר-שיין, פאָטאָגראַפיעס און אַנדערע ווערטלאָזע זאַכען. ס'ווערט געבעטען אָפּצוגעבען די אויבענדערמאָנטע זאַכען געגען בעלוינונג אין דער אַדמיניסטראַציע פון „ל. ט.”

איך האָב

אַ גרויס פּראַנט-לאָקאַל

מיט אַ גרויס שויפענסטער אין צענטרום פון שטאָט מיט ביוראָ-איינריכטונג, שרייב-מאַשין, טעלעפאָן, איך זוך אַנ'אָנשטענדיגען מענש (מאַן אָדער פרוי) אויף שותפות צו פיהרען אין דעם לאָקאַל אַ פערקויף פון אַ גאַנגבאַרען אַרטיקעל, ווי פּערפומעריע, קאָסמעטיק, פּאַפּיר, עלעקטראָטעכנישע זאַכען אָדער ד. גל. זיך צו פערשטענדיגען פער טעלעפאָן 108-47

איז דער 7 קלאַסיגע קנאַבען שולע פון

נ. פיינהויז זאַוואַדזקאַ — 26 —

ווערן אָנגענומען קינדער אין עלטער פון 5 יאָהר בעמערקונג: די שולע עגזיסטירט שוין 37 יאָהר און אויסער די אַלגעמיינע למודים, וואָס ווערט גרינדליך געלערנט לויט דעם רעגירונגס פּראָגראַם. צייכענט זי זיך אויס מיט איהר גרויסען פּראָגראַם פון אַלע יודישע למודים.

אַ שווייצאַרישער

לוקסוס פּאַטעפאָן

געלעגענהייטליך ביליג צו פערקויפען. פּילסודסקיעגאָ 16, וו. 9, פּאַרטער. 4854

טוך- און קאָרט-לאַגער

Sz. Maroko, Łódź

נאָוואָמיעסקאַ 2 פראָנט 1 שטאָק טעל. 15948

עמפּפעהלט צום ווינטער-סעזאָן אַ גרויסען אויסוואַהל פון די נייעסטע און בעסטע דאַמען- און מענער שטאָפען

אַ זוניגער צימער

מיט בעקוועמליכקייטען אין פראָנט 1-טער שטאָק מיט אַ בעזונדערן איינגאַנג איז פון זאָפאָרט איבערצוגעבען. מעלדן זיך: קאָנסטאַנטינער 75, פראָנט 1-טער שטאָק. 4829

הלא חכמה תקרא, ותבונה תתן קולה,
אם תקח אמרי, ומצותי תצפן אתך,
אז תשכן בטח ושאנן, כי הלך בתום
ילך בטח, ומעקש דרכיו יודע

איבער דעם זאָלסט נאָר קומען אין דער

ביוראָ — פון — **ד. מאַנעלאַ**

וואָס איז איבערגעטראָגען געוואָרען פון צווייטען הויף, אויף ערשטען הויף

פּיעטריקאָווער 17 לינקע אָפיציע, נע פּאַרטער.

טעלעפאָן 95-124

וואו עס ווערט פּינקטליך ערלעדיגט, געוויסענהאַפט געשריבען אַלערליי ביטעס: ציווילע, קאַרנע, האַנדלאָווע אַפּעלאַציעס, אַדוואָלאַניעס, קלאַוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, וועגען דירות אין אורזשאָנד ראָזיעמטשי. ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען.

בעמ.: קלאַוזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס ווערען ביי מיר ערלעדיגט במשך 24 שעה.

מיט אַכטונג

ד. מאַנעלאַ, פּיעטריקאָווער 17 ערשטער הויף.

ס'איז ערעפענט געוואָרען

אויגען-קליניק

מיט שטענדיגע בעטען פון

Dr. B. Donchin

נעמט אָן שטענדיגע אויגען-קראַנקע (צוועקס אָפּעראַציע א.אַז.וו.) ווי אויך אַמבולאַטאָרישע פון 9—1 און פון 4—7.30 אָוונד.

פּעטריקאָווער 90 טעל. 72-221

מיט אַ רוהיג געוויסען

קענען מיר גאַראַנטירען,

דאָס מעטאַל-בעטען, קינדער-וועגעלער, מאַטראַצען פאַר האָלצענע בעטען לויט'ן מאָס „פּאַטענט”, וואַש - טישען און וויזשימאַטשקעס אַמביליגסטען איז צו בעקומען אין

פאַבריקס-לאַגער

„Dobropol”

פּיעטריקאָווער 73 אין הויף, טעל. 158-61

עלטערן!!

אַ דיפּלאָמירטער לערער-פּעדאַגאָג

גרייט-צו אין אַלע קלאַסען יודישען גימנאַזיום פון אַלע יודאַאיסטישע למודים, ווי: העברעאיש, תנ"ך, יודישע געשיכטע; לערנט אויך יודישע שפּראַך און ליטעראַטור. ווענדען זיך טעגליך פון 4—6 נאָכמ.

ש. לעווי, אַל. 1. מאַי 5

אין טויער רעכטס, פּאַרטער

עלטערן!

אין מיין **חדר-שולע** ווערען נאָכמיטאָג אָנגענומען קינדער, וואָס לערנען אין פּאָווזשעכנע שולען צו לערנען: עברי, חומש רש"י, תנ"ך, משניות, גמרא, היסטאָריע, רעדען און שרייבען העברעאיש און יודישע בריף זעלבסט צוזאַמענשטעלען. ס'ווערען אויך אָנגענומען אָנפענגער פון 5 יאָהר אָן, ווי ס'ווערט אין פאַרלויף פון חדשים אויסגעלערנט גרינדליך דאַווענען, שטרענג, רעליגיעזע ערציהונג! צוגענגליכע פּרייזען.

איינשרייבען טעגליך 2 ביז 8 אָוונד.

יחיאל דוד ראָזענפעלר

פּל. וואָלנאָשטשי (נייע שטאָט) 6

קווער אָפיצינע, רעכטס, 2, שטאָק.

ה' י. יאַקובאָוויטש, לאָדז

פּיעטריקאָווער 60. (פּריזיער אַנשטאַלט)

וועלכער האָט געענדיגט דעם פּאַריזער אינסטיטוט „Chaumier” – צו בעזייטיגען היהנער-אויגען, האָרנהויט און אַריינגעוואַקסענע נעגעל אָהן שמערצען. נעמט אָן טעגליך חוץ שבת פון 10—2 פאַרמיטאָג און פון 3-7 אָוונד.

וויכטיג פאַר דאַמען!

מאַכט איך די עלעגאַנטסטע דאַמען - היטע נאָך דער לעצטער פּאַריזער מאָדע און די עלטעסטע היטע איבעראַרבייטע איך אויף גענצליך ניי. געדענקט דעם אַדרעס:

נאָר פאַר 2.50 זל.

23 זאַוואַדזקאַ 23

אין הויף, 2-טען איינגאַנג, לינקס פּאַרטער.

בעמ.: נייע היטען די לעצטע נייהייטען אין פיינער אויספערטיגונג — 50 פּראָצ. ביליגער ווי איבעראַל

„TOLA”

אבאָנאַמענטס-פּרייז [illegible] ביז 20 פּראָצ. [illegible] 1.25 דאָלאַר. אַנאָנסען-פּרייז [illegible]

Redaktor-wydawca B. Hamburski

Tłocznia: B. i M. Hamburskich w Łodzi Piotrkowska 18.